

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

FREDERIKSBORG

1951

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

FREDERIKSBORG

1951

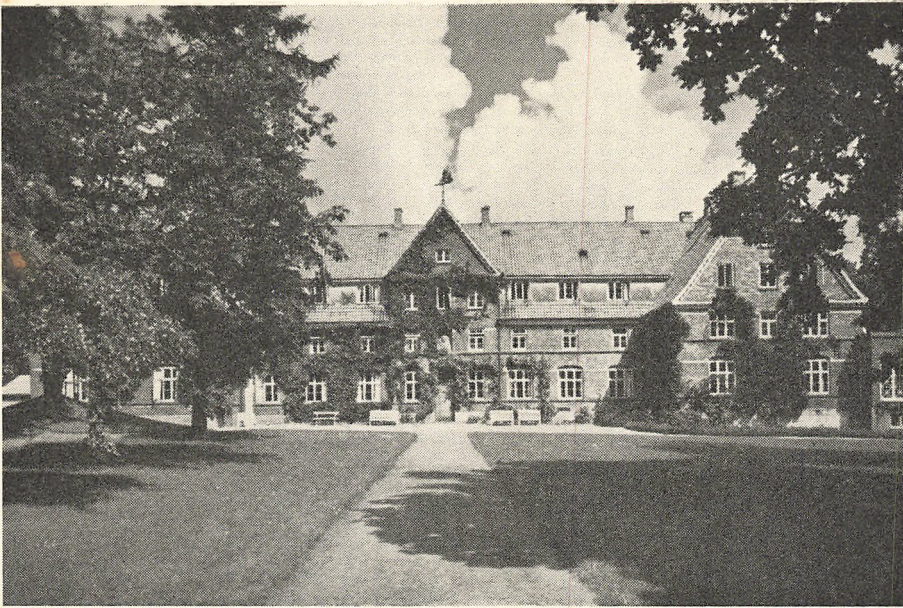
UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

Under redaktion af:

MARGRETHE OG C. P. O. CHRISTIANSEN

og

ERNST J. BORUP

FORSTANDERSKIFTET PÅ GRUNDTVIGS HØJSKOLE

Det var med dyb beklagelse, at bestyrelsen for den selvejende institution Grundtvigs Højskole ved Frederiksborg modtog C. P. O. Christiansens og Margrethe Christiansens anmodning om at blive fritaget for hvervet som forpagtere af og forstandere for skolen.

Det første varsel om, at det måske blev nødvendigt at foretage et forstanderskifte, kom allerede kort efter jul, hvor det blev meddelt, at C. P. O.s gamle hjertesvaghed var blusset op påny og denne gang i en så alvorlig form, at det var tvivlsomt, om han og Pip kunde fortsætte som ledere af skolen.

I første omgang foretog bestyrelsen sig dog ikke noget særligt. For det første havde Christiansen i sin forstandertid flere gange været alvorlig syg, men havde dog rejst sig igen og tilsyneladende med sin fulde kraft i behold, og for det andet havde vi Pip, der i C. P. O.s sygdomsperioder havde vist, at hun ikke alene havde enestående evner til at klare den økonomiske side af skolens drift, lede husførelsen som højskolemoder og tage sig af de forskellige meget krævende fag, som

var henlagt under hende, men at hun også havde viden og åndsmodenhed til at klare C. P. O.s Foredrag til ug. Med en sådan medforstander var det vel kun naturligt, at styrelsen ikke hastede med at søge afløsning for Christiansen.

Først hen i februar, da Christiansen begyndte at undervise igen, blev det klart for de mest indviede, at selv om han tilsyneladende var den samme, når han stod på talerstolen, så var dette kun et udslag af hans ukuelige virketrang, måske også af glæde over, at han endnu havde så mange kræfter i behold, at han stadig kunne give sine elever del i alt det, der groede i hans frodige sind. Men de indviede vidste, at det kun var et spørgsmål om tid. *Og det vidste han selv.*

Herefter kunne et forstanderskifte ikke afvises, men skolens gamle elever og mange venner vil forstå, med hvilken følelse styrelsen måtte erkende dette og drage konsekvensen heraf.

I de 14 år, der er hengået, siden den selvejende institution Grundtvigs Højskole købte Frederiksborgskolen af Christiansens for samtidig at give dem ledelsen som forpagtere af den skole, de selv havde ejet og styret i tre år, har skolen været inde i en rig og lykkelig udvikling. Bygninger og inventar er blevet stærkt forbedret samtidig med, at elevernes antal og skolens anseelse stadig er vokset.

Naar dette resultat kunne nås i en periode, hvor mange højskoler er gået tilbage, må grunden hertil ene søges i C. P. O.s og Pips fremragende egenskaber som mennesker og som højskoleledere, samt i den vidunderlige måde, hvorpå de supplerede hinanden. De var langt fra ens, men hver for sig særprægede personligheder, der havde deres egen mening om tingene. Forskellen i deres indstilling til menneskelivets mange problemer kan vistnok for en del føres tilbage til deres barndom og til påvirkningen fra de to meget forskellige samfundskredse, som de er vokset op i.

Christiansen var historikeren, som fængslede og begejstrede sine tilhørere ved at tegne de store linier i menneskeslægtens historie. Hvor igennem han bl. a. viste dem slægtskabet mellem os danske og vore landsmænd mod syd og samhørigheden med de andre nordiske folk. C. P. O. gav ved sin historiske viden og store veltalenhed sine tilhørere udsyn, måske til tider også udlængsel.

Pip var mere nøgtern i sin forkyndelse, men kom måske til gengæld dybere ned i de unge, modtagelige sind. Hun ville i første række give sine elever forståelse af, hvilke værdier der lå i fællesskabsfølelsen og samhørigheden med familien, slægten, ja, i det hele taget med andre mennesker. Da fru Christiansen i år talte ved elevmødet, brugte hun den vending: „Hvor bundløst rigt kan et menneskeliv være, når det

leves rigtigt.“ Pip ville lære sine elever at søge livets største rigdom i hjemlivet og i fællesskabet med andre mennesker.

Det var disse to menneskers alsidige indstilling til livsværdierne og deres fulde enighed om evighedsværdierne, der gav et ophold paa Grundtvigs Højskole det store udsyn og den bundløse dybde.

Nu ved fratrædelsen føler bestyrelsen trang til at bringe hr. og fru Christiansen en dybtfølt tak for ledelsen og samarbejdet i de 14 år.

*

Med hensyn til afløserer for Christiansens gik det betydelig lettere, end bestyrelsen havde turdet håbe. Der var straks enighed om, hvem man vilde have blandt de højskolefolk, der kunne være tale om. Der blev derfor kun rettet henvendelse til Karen og S. Haugstrup-Jensen, Ry højskole. De sagde ja til tilbudet efter at være løst fra et løfte om at overtage ledelsen af Båring højskole, når denne engang stod færdig.

Da bestyrelsen føler sig overbevist om, at disse to mennesker kan og vil føre Grundtvigs Højskole videre — selvfølgelig på deres egen måde — men med bevarelsen af ånden og traditionen fra Marielyst, Lyngby og Frederiksborg, byder den hr. og fru Haugstrup-Jensen hjertelig velkommen som skolens nye forstanderpar.

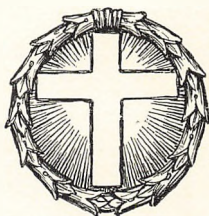
*

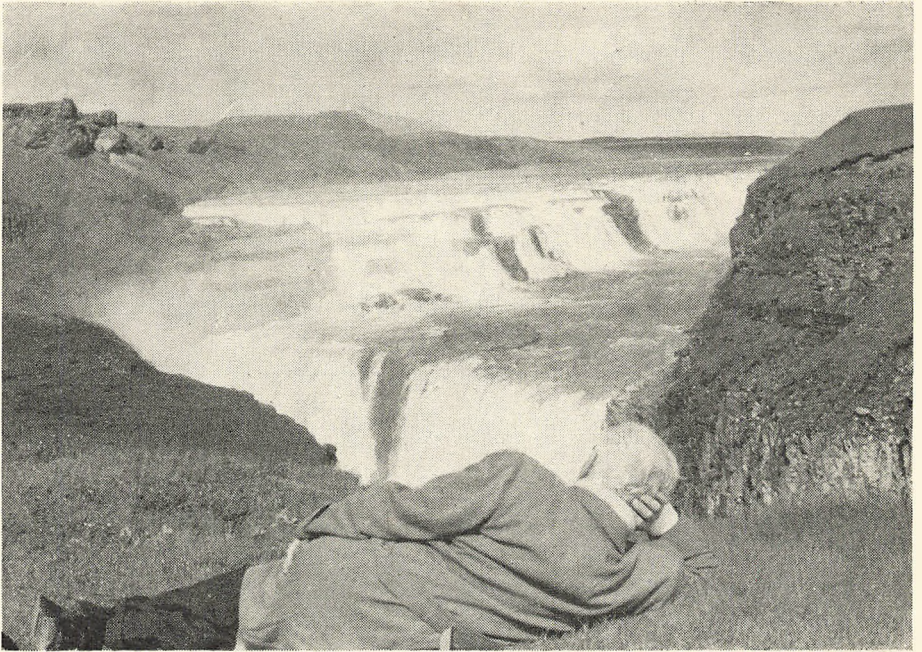
Efter at alt vedrørende forstanderskiftet var bragt i orden, og Christiansens var flyttet ind i deres nye hjem, kom meddelelsen om Christiansens død. Han blev begravet i Askov dagen før, Haugstrup-Jensen overtog hans gamle skole.

Jeg vil overlade til andre at riste de runer, der skal stå på hans mindeblad her i elevskriftet, men fra Institutionen og dens ledelse skal der lyde en tak og et: Æret være hans minde.

Glostrup, i September 1951.

H. C. Henningsen.

HØJSKOLENS OPGAVER I DEN NYE VERDENSHISTORISKE SITUATION

Indtil Holger Begtrup's tid var verdenshistorien højskolens hovedfag. Den var det for Schrøder, Nørregaard, Trier, Alfred Povlsen og for Ullmann i Norge. Verdenshistorien har altid været mit hovedfag, og jeg mener, at den bør blive det på alle danske højskoler i den nye verdenshistoriske periode, vi er løbet ind i.

Indtil Koreakrigens år har historien været nationernes historie, stormagternes historie og stormagtalliancernes historie, og De forenede Nationer var en mulighed, der endnu ikke var blevet en virkelighed. Nu har 80,000 nordamerikanere sat liv og førlighed ind i kampen under FN's fane, under FN's enhedskommando, og ca. 800,000 kinesere og nordkoreanere har forblødt sig i kamp mod FN-hæren. Danmark, Norge, Sverige og Island står sammen med 55 nationer bag koreakampen, og Danmarks forsvar er lagt i Atlantpagtens hænder. Dette er en ny virkelighed, der først fik fast form i året, der svandt, siden sidste elevmøde.

Med F. N.-sammenholdet står og falder vestverdenens fred og frihed, og med Atlantpagten står og falder det vesteuropæiske og nordiske demokrati. Dansk ungdom må derfor gøres fortrolig med de nye verdensforhold, hvorunder den skal leve, og måske komme til at ofre livet. Trods den unge alder må vore elever lære at tænke over den tredobbelte mulighed, der foreligger: F. N. og Atlantpagtens vej og pacifismens vej, A. M. K.-vejen kaldet. Det må være folkehøjskolens pligt gennem fortids- og nutidshistorie at gøre ungdommen F. N.-minded og A-pagt-minded, Europa-minded eller Norden-minded. Så ufatteligt stort og svært det end lyder, må vi ikke lære dansk og nordisk ungdom, at verdens skæbne herefter bliver vor skæbne, at livsloven for vestverdenen nu hedder een for alle og alle for een?

Dette syn på den nutidige verdenshistorie har gjort mig til ubetinget tilhænger af de mest vidtgående enhedsbestrebelse af militær og økonomisk art. Fra Stillehavet, ja fra det japanske hav til Østersøen via Washington og Lake Success må alle kræfter samles under en fælles ledelse, således som østverdenen for længst er blevet det. Den nationale suverænitet i forsvarsspørgsmål må være „en saga blott“, og frihandels-tanken må sejre helt og fuldt.

Jeg byder denne nye verdenshistoriske udvikling velkommen, ikke blot som en jernhård nødvendighed, men som et skridt henimod virkeliggørelse af årtusinders længsel: af verdensfreden. Nærmere i år end nogensinde før, — men under en dobbelt risiko af den forfærdeligste art. Om den ene risiko, en krig, startet af østblokken, vil jeg ikke tale. Derimod om den anden risiko, om den fare, vi i vestverdenen kommer ud for, at vi tager skade på vor sjæl samtidig med, at vi vinder den halve eller hele verden.

Et vældigt spørgsmål rejser sig foran os: Vil vestverdenens ånds- og kulturliv kunne overleve den slettelse af statsgrænserne i Europa, som Eisenhower kræver i militær og økonomisk henseende? Herpå kan kun gives et betinget svar: Statsgrænserne kan uden skade slettes, hvis folkegrænserne fortsætter at bestå, og folkekulturernes kilder fortsat springer med samme eller større kraft end før.

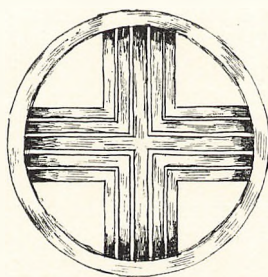
Vil der være nogen mulighed herfor i en så stærkt centraliseret militær og økonomisk verden, — vestverdenen, som der her er tale om? Svaret herpå afhænger af det menneskesyn, man har. Har man intet andet at tro og bygge på end sandsynlighedsberegninger og paralleller fra nybyggerlande med nationalt blandede befolkninger, vil man have lidet håb om, at folkene og folkekulturerne vil kunne overleve. Men tror man som jøder og kristne på, at folkeliv og åndsliv, digtning og kunst, skoletanker og kirketanker ikke er tilfældige udslag af tilfældige tids-

omstændigheder og milieuer, tror man med Wergeland, at der rører sig guddomskræfter i det mindste blad i skoven og strå på marken, og at „menneskelivet er underligt, langt mer end vi kan beskrive“, så ved man, at modersmålene og folkeenhederne vil hævde sig, også i den nye Eisenhower- og Marshallverden, i den nye frihandelsverden, som er under dannelse. I hvert tilfælde saa længe indtil nye veje og højere livsmuligheder af åndelig art er blevet til.

For at dette kan ske, må nye vækkelser af den forskelligste art gå gennem Vesteuropa, Norden og Amerika. Nye profeter og profetinder må stå frem iblandt os, og ny kunst og digtning må fødes. Ikke et øjeblik tvivler jeg om, at det vil ske. Al historie fortæller derom, — al kristen historie. I det folkelige og i det kristelige ligger der så uendeligt rige muligheder, at der ingen grund er til frygt.

Gælder dette inden for vestverdenen med det stærke sammenhold og den stærke vekselvirkning og gensidige inspiration mellem folkekulturerne, vil sindene også kunne åbne sig for vekselvirkningen mellem øst og vest. Den snævre nationalisme, der i tidligere tider har gjort tankerne små og skrankerne uoverstigelige, vil høre fortiden til, og det universelle vil blive en magt som aldrig før. Tanken om menneskehedens enhed og viljen til at finde sammen i en verdensomfattende enhed, — een-verden-tankerne, — vil give nye udgangspunkter for en forsoning mellem de to verdener, vi indtil videre må regne med. For kristne vil tanken om menneskehedens enhed i Gud, den kristne broderskabsfølelse, blive den alt beherskende.

C. P. O. Christiansen.

C. P. O. CHRISTIANSEN

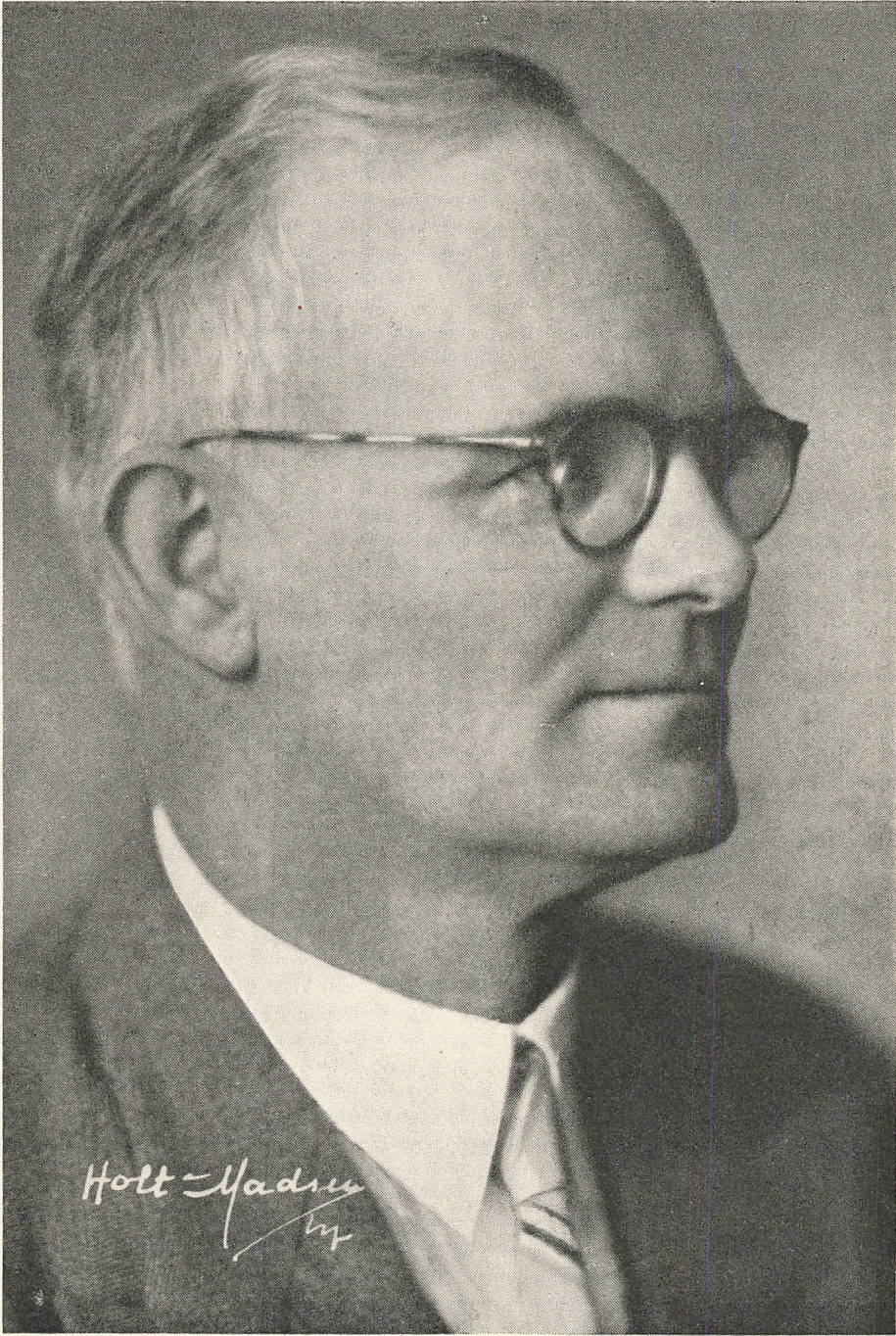
Kan du igennem din strid og din dåd
redde det barnlige sind til det sidste,
da har du regnbuen over din gråd,
da har du glorien over din kiste.

Dette vers af J. S. Welhaven meldte sig af sig selv i mit sind, da jeg søndag morgen den 26. august fik budskabet om C. P. O. Christiansens bratte død. Thi mon ikke det var den inderste hemmelighed hos denne dygtige og levende højskolemand, at han bag sin kunnen og viden, bag sin rige menneskelighed og sin forunderlige evne til at overskue, sammenfatte og fremstille ejede et barnligt sind, der hver dag fyldte ham med undren over skaberens storhed og livets rigdom?

Var det ikke dette barnlige — i god forstand — der gjorde ham så åben og vennsæl, så glad og tillidsfuld overfor alle mennesker, han mødte? Og ejede han ikke netop barnets evne til helt og fuldt at gå op i det, han levede og arbejdede med, og dets rige skabende fantasi, der kunde levendegøre og besjæle selv et tørt historisk stof og omforme det

til aktuel virkelighed? Han var en kundskabsrig og saglig historiker med vidsyn og overblik, men han var først og fremmest en benådet lærer med en uforlignelig evne til at fortælle og forenkle, så at selv den trægste kunde fatte hans tanker. Blot et eksempel: Når Grundtvig siger: „Vil man forstå det nærværende og med skel ytre sig om det tilkommende, da må man med flid give agt på de henfarne tiders vidnesbyrd“, så blev det hos Christiansen til: „Man skal kende det, der var, for at forstå det, der er, og det, der kommer.“ Så enkelt kunde han sige det. Og hvor hans strålende veltalenhed ikke slog til, kunde han i tegninger og symboler illustrere sin fremstilling, så at den blev anskuelig og lysende klar. Han kunde fra historiens arsenal hente våben til nutidens kamp og bringe fortidens problemer således ind på livet af sine tilhørere, at det blev deres personlige problemer. Han kunde ved sammenligninger og modsætninger klare linierne i begivenhedernes forløb og åbne perspektiver for fremtiden.

Bedst var han måske i samtaler, hvor han kunde drøfte, belyse, forklare og sammenfatte som få. Og bag denne enestående evne til at gøre et stof fængslende og personligt lå hans sinds varme og hans dybe grebthed af emnet og sagen. Han havde altid hjertet med i, hvad han gav sig af med — det var vel også derfor, at det blev slidt op i arbejdet. Men det var jo også derved, at han blev en vækker og igangsætter, der kunde påvirke unge sind, så de begejstredes og løftedes derved. Han mestrede det levende ord både med mund og pen. Selv har han sagt: „Det levende ord er i sin jævreste form en gådefuld magt, der ligger i et menneskes begejstrede tale om, hvad der har grebet ham stærkest, at han umulig kan beholde det for sig selv, men må meddele sig til andre i håb om hos andre at vække den samme glæde, som lever hos ham selv.“ Han var den fødte højskolemand, som med sit ord kunne skabe syner og vække liv. Der var forkyndelse i al hans tale, varm national, menneskelig og kristen forkyndelse. Her møder vi atter hans barnlige sind i form af hans tillidsfulde og sikre gudstro. *Gud* var grundordet i hans liv og virke, den dybe sammenhæng bag hele hans syn på tilværelsen. Selv har han fortalt om, hvordan hans tro fik farve og styrke gennem den dobbelte velsignelse, han havde mødt i sin barndom og ungdom, af moderens pietistiske slægtsarv, barndomshjemmets tilknytning til Vartov, hans egne ungdomsoplevelser i K. F. U. M. og hans møde med katolicismen paa rejser i syden, men først og fremmest gennem mødet med Grundtvigs tanker og menneskesyn, som han lærte det at kende gennem højskolelivet i Askov, gennem studier og ved sit ægteskab med Jacob Appels datter. C. P. O. var ikke grundtvigforsker og gav sig heller ikke ud for at være det, men få har fattet Grundtvig med

Holt - Madry
by

hertet som han og levet sig så dybt ind i hele Grundtvigs tankeverden. Den blev grundlaget for hele hans højskolegerning. Han var en ypperlig Grundtvig-tolker og derfor også den helt rigtige forstander for Grundtvigs Højskole, som han da også sammen med sin dygtige og jævnbyrdige hustru førte frem til en blomstring og anseelse, der er dens navn værdigt.

Han delte helt ud Grundtvigs syn på verden som Guds skaberværk, på det enkelte menneske som skabt i Guds billede og alle mennesker som „kongebørn“, brødre og søstre, på folkeånden som den usynlige livskraft bag nationerne, på slægternes sammenhæng og folkeslagene som grene på menneskehedens store træ, hver med sin opgave og sit særpræg. I Grundtvigs syn paa historien som universalhistorie fandt C. P. O. den ledende tanke, som blev det samlende i hans egen historieopfattelse og grundlaget for hans syn på den enkeltes og folkenes ret til frihed og særpræg, for hans nynordiske tanker. *Dansk og nordisk* blev mottoet for hans skolegerning, men over dette stod det universelle, det fællesmenneskelige. Han vidste, at Danmarks sydgrænse er Nordens sydgrænse, som skal værnes med alle åndelige og folkelige midler. Derfor hans varme kamp for Sønderjylland og Sydslesvig og et frit, selvstændigt Norden som et led i det store samarbejde mellem alle jordens folkeslag. Så dybt blev han grebet af Grundtvigs opgør med den rationalistiske og analytiske videnskabs utilstrækkelighed og hans tro på, at Norden havde en åndspræget og syntetisk indsats at gøre på dette område, at han derudfra rejste sin egen nutidige kamp for Grundtvigs tanker om Norden, som C. P. O. et sted formulerede således: „Hvert land sit eget rige folkeliv, hvori nordisk kraft og kristen tro rækker hinanden hånden i urokkelig vilje til at ville leve sit eget stærke, af Gud velsignede liv.“

Grundtvigs „gøteborgtanke“ om en fælles nordisk „højskole“ eller en nordisk, åndspræget videnskab, der sigter paa „Menneskelivets forklaring i dets gådefulde dybde og herlige mangfoldighed“, blev C. P. O.s kongstanke. Den gav han sit hjerte og sit utrættelige arbejde, som skaffede ham venner i alle nordens lande og gjorde ham til en fører paa dette felt i nutidens nordiske højskolearbejde. Her ydede han en stor og selvstændig indsats. Som højskolemand vil C. P. O. blive mindet som den unge, dygtige askovlærer, der var med til at åbne et „dansk udsyn“ ud til den store verden, som den elskede forstander og lærer for de mere jævne elever på Frederiksborg, men ikke mindst som den glødende forkæmper for de nordiske folks ret til hvert at udforme sit særprægede folkeliv for derefter at mødes i et brobyggende samarbejde indbyrdes og med andre nationer.

Dette ses af, at ikke blot danske, men også norske, svenske, finske,

færøske og islandske blade har bragt mindeord om ham ved hans død.

Ved et tilfælde har jeg netop i sommer to gange erfaret, hvilken position Christiansen havde i den nordiske højskoleverden. Først under göteborgsmødet 2.—10. august paa Fana Folkehøjskole i Norge, hvor C. P. O. ikke kunde være med, men hvor de ca. 130 deltagere fra alle Nordens lande gang på gang gav udtryk for, at de savnede ham og sendte hilsen til ham, og dernæst under et grundtvigstævne paa Lysebu ved Oslo 28.—31. august, hvori flere norske højskolemænd deltog, deriblandt nogle af C. P. O.s bedste venner. Det første, de spurgte om, da vi mødtes om aftenen den 27. august, var: „Hvordan har C. P. O. det?“. Jeg glemmer ikke det indtryk, det gjorde på dem, da jeg stille måtte svare: „C. P. O. døde i forgårs.“ — Jeg forstod, at de sørgede dybt, og det prægede dem under hele mødet. En af dem har senere skrevet til mig: „Det var et frygteligt slag for mig, da jeg fik at vide om C. P. O.s død. Den mand har stået mit hjerte nærmere, end jeg egentlig syntes, jeg kunde give udtryk for, mens han levede.“ En anden, høgskulestyrar Aslak Torjusson, skrev straks en smuk mindeartikel om C. P. O. i det norske blad „Verdens Gang“ for 30.-8. 51. Torjusson sad sammen med C. P. O. i den nordiske kulturkommission og skriver: „Han var et af de mest entusiastiske og inspirerende medlemmer af denne kommission. De, som har været med til møder dér, har modtaget et uforglemmeligt indtryk af Christiansens glødende idealisme og idérige medarbejderskab. Mer end for nogen anden tror jeg, at den nordiske tanke for ham var livssagen fremfor nogen anden.“ Torjusson fremhæver også, at fordi Christiansen kom udefra til højskolen, stod han så frit overfor den og kunde forny den og gøre den aktuel uden at svigte dens gamle grundlag. Her har han peget på noget rigtigt. C. P. O. var jo københavner, akademiker og faghistoriker, men ved helt at gå i højskolens tjeneste bragte han noget friskt og fornyende ind i den. Om ham gjaldt det, at „ny igen blir den gamle sang, så tit en mand den af hjertet synger.“

Vi mere nøgterne og jordbundne naturer kunne måske nok synes, at C. P. O. undertiden svævede lidt vel højt og forenklede problemerne lovligt meget, og vi var ikke altid enige med ham i enkeltheder, hvad der kunne pine ham meget. Men vi anerkendte hans helhedssyn, hans dygtighed og den ærlighed, hvormed han forfægtede sine synspunkter, og det var altid glædeligt og styrkende at møde ham og mærke den ildhu og oplagthed, som prægede ham. Vi beundrede hans utrættelige flid og hans produktivitet selv under de lange sygdomsperioder og ikke mindre det tålmod og den resignation, som hans svage hjerte tvang ham til at udvise. Der var en forunderlig kraft i ham. Han lod sig ikke slaa ned, selv om han vidste, at hver time, han gik til, hvert fore-

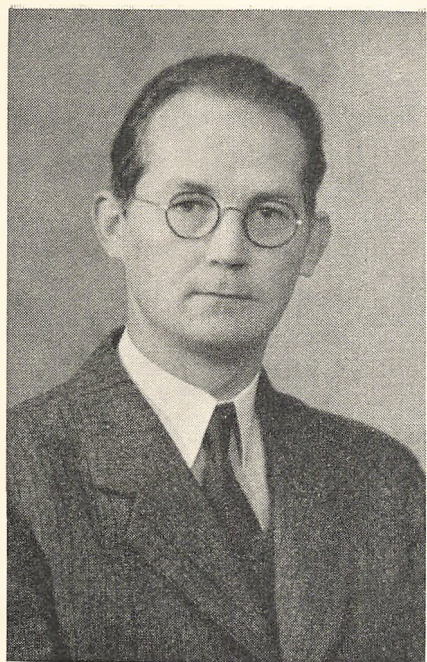
drag, han holdt, kunne blive hans sidste. Livstrangen i ham var saa stærk, at han, bogstaveligt talt, måtte holdes tilbage for ikke at udsætte sig for risiko. Og da han tilsidst forstod, at nu *måtte* han opgive sit skolearbejde, tog han også dette på den smukkeste måde uden klynk og klage. Det kan jo ikke være andet, end at han i de mange sygdomstimer må have kendt til „livsangst“, men han kendte også til „fremtidshåb“. Og trods sorgen over at måtte holde op, gav han udtryk for glæde over at blive privatmand og få tid til at skrive bl. a. nordens historie.

Og så, netop som alt var lagt til rette vedrørende hans fratræden fra Grundtvigs Højskole, kom døden, vel sådan som han selv og vi alle havde ventet det, men alligevel overraskende og smertelig for alle, som holdt af ham.

Jeg tror, at Christiansen har levet et lykkeligt liv. Det lyste ud af ham, at han var glad for sin gerning og følte sig helt på sin rette plads. Han var også så lykkelig, at han i sin hustru havde fået netop den medarbejder, som han trængte til. Hun kunne ikke alene klare administrationen og alt det praktiske, som han ikke magtede eller i hvert fald ikke gav sig af med, men hun kunne på selvstændig måde supplere ham i selve skolegerningen og dele hans interesser.

Og kan man ikke også sige, at han fik en lykkelig, næsten symbolsk død? Han havde sluttet sin egentlige livsgerning, men var endnu så fyldt af den, at han en sidste gang måtte mødes med nordiske venner og kolleger. Og på trods af risikoen måtte han endnu engang sige tak. Og så faldt han — med takkeord på læberne — under samværet med nordiske højskolefolk — på en stor svensk højskole — ved Göteborg, det sted, hvor nordens konger fordem mødtes, det sted, hvorom Grundtvigs tanker kredsede — i den egn, hvor C. P. O.s eget arbejde har båret synlig frugt i den nordiske højskole i Kungälv — faldt under et billede af Grundtvig, den mand, som havde været hans store læremester. Det er, som om forjættelsens regnbue har lyst over hans liv og over hans død. Derfor har han også glorien over sin kiste — ikke nogen helteglorie, men en strålende krans af kærlighed og tak med genskær af det lys, han har tændt i sine mange elevs og venners hjerter. De sørger ved hans død, men takker for hans liv og gerning. Hans virke blev til folkegavn og grøde.

Ernst J. Borup.

TALE VED ELEVMØDET 1951

Alle vegne på Grundtvigs højskole træffer man på folkevise-billedet af Villemænd, der slår guldharpn, så hans brud slipper fri af troldens arme. Mon nogen skole har et kønnere symbol på sin virksomhed? Når vi, min kone og jeg, har sagt ja til at føre Grundtvigs højskole videre, er det, fordi vi tror på sandheden i det billede. Vi tror, højskolen har fået en harpe med strenge af guld at spille på til gavn for vort folk. Ser vi rigtigt på billedet, har vi deri et udtryk for, hvad der er højskolens mål, at frigøre ungdommen fra det, der vil trække ned i åndløshed og nedværdigelse, og drage den op til menneskets virkelighed. Hertil hører navnlig personlig redelighed og medmenneskelig forbundethed. Personlighed og fællesskab vil blive grundordene i vort skolearbejde.

Vi vil gerne sige tak til forstander Christiansens, fordi de har villet have os med her, hvor de er samlet med deres gamle elever. Vi tager indbydelsen som et udtryk for, at de mener, der er en stor kreds af tidligere Frederiksborg-elever, som også i fremtiden gerne vil slå kreds

om skolen. Med et sådant læbælte går arbejdet bedst. Vi håber, skolens venner og gamle elever stadig må føle sig hjemme her. Velkommen til elevmøde i årene fremover og til besøg, når vejen falder forbi!

Vi bringer skolens bestyrelse en tak for tilliden, den har vist os ved at bede os overtage ledelsen. Det var ikke så let at sige ja. Fra 1944 har vi været bundet til en plan om en ny højskole på Nordfyn. Men et kald fra Begtrup og Christiansens Frederiksborg, ja, også fra Rosendals gamle Grundtvigs højskole i Lyngby — hvordan skulle vi sige nej! Og siden vi gav tilsagn ved et møde i Vartov den 21. maj, har vi været glade, og vi ser nu vor første skolevinter på Frederiksborg i møde med forventning. Mange har indmeldt sig, og hver dag kommer vi i forbindelse med nye unge. Vi véd og tænker taknemligt på, at hertil bidrager både en forhåndstillid til os og en kærlig velvilje mod skolen fra gamle elever.

Når vi kan være frimodige, skyldes det også, at vi får gode medarbejdere. Karen og Vilhelm Nielsen, Kirsten og Bent Jakobsen, Stryhn, Sigrid Jørgensen og Grete Søndergård har lovet at fortsætte. (Af nye lærere kommer Svend Erik Bjerre, Sigurd Kramer, nordmanden Yngvar Ustvedt, Mette Fog Pedersen, Cecilie Tøpholm og en svensk lærer knyttet til skolen).

Det skal ikke være en hemmelighed, at det jo ikke er Christiansens, der har udpeget os. Det er et hverv, som tilkommer bestyrelsen. På den anden side er vi helt fra første færd blevet taget op, navnlig i fru Christiansens omsorg, så det har været som en ny, ekstra ansættelse. Det har været mere, end vi kunne vente. Det begyndte allerede hin martsdag, da fru Christiansen kom til Ry, formummet som selvindbudnen foredragsholder i vor ungdomsforening. Hun kom for at rekognoscere. Og det har været ved til nu, hvor fru Christiansen daglig lægger til rette, så jeg ikke tror, nogen overtager en skole, hvor alting er så godt forberedt og i orden som her. Vi siger Dem en varm tak for hjælpsomhed og gode råd. Vi siger det nu, hvor Deres og Deres mands gamle elever hører det, at alt, hvad De i disse måneder gør, for at Grundtvigs højskole kan videreføres, vil vi ikke gøre til skamme, selv om vi indrømmer, at hvad her har været levet og virket både i Begtrups tid og i Deres gør os helt beklemte ved tanken om, hvilken stor opgave det er, vi får, når De nu må slippe den.

Vi kan kun gøre ringe gengæld. Men det beder vi Dem om, at De, så længe De har lyst og kræfter, vil gøre Deres tidligere elever og vore nye den glæde at komme her og deltage i sommerens elevfest. Vi vil bede Dem komme!

Hvis nogen spørger: Hvad er jeres program for skolens arbejde, det

ledende synspunkt, så vil jeg sige, at det er der allerede svaret på gennem de oplysninger, her er givet. Vi vil bygge på det gamle grundlag. Skolens hovedlinie vil blive fortsat.

Men skal jeg pege nærmere derpå, må vi vende tilbage til billedet. Vi ved i vor tid kun alt for god besked med menneskets hang til at synke ned i åndløshedens sump, sådan som Villemands brud synker. Jeg tænker især på de tre former for åndløshed, der hærger nutiden. Vanetro og vanetænkning. Autoritetstro og autoritetstænkning. Og skæbnetroen.

Da højskolebevægelsen begyndte i forrige århundrede, var det i høj grad de forhold, den gik til angreb på. Man ville „vække et folk af dvale“. Imod overleveret vanefromhed satte man den enkeltes vækst ud af gamle sognebånd ind i en levende menighedskristendom. Imod institutioners og embedsmænds autoritet satte man den politisk-folkelige idé om selvstyre på alle felter. Imod almuens gamle skæbnetro talte man om personlig frihed og selvtilegnelse, man ville vække til et personligt gennembrud. Og det lykkedes. Guldharpn klang. Et levende menneskeligt folkeliv og kristenliv opstod. Almuen blev til et oplyst folk.

Men hver gang vi hører herom, må vi spørge, om alt dette passer for os. Hvad skal vi midt i det 20. århundrede stille op med de store minder? Har vi brug for Villemands harpeslag? Er det løb ikke kørt?

Hvert slægtled må gøre sit regnskab op. Og vi må indrømme, at vor tid sidder lige så fast i troldens greb, i åndløsheden, som den gamle almue.

Det er en trist kendsgerning, at *vanetænkning* er så udbredt som nogensinde. Vi bruger andre udtryk derom, kalder det massementalitet. Selvfølgelig er det rigtigt, som der siges, at spændingen i verden ikke skyldes folkene. Men uhyre farligt er det dog, når nationerne både mod øst og vest ensrettes til vanetænkning. Navnlig er det ikke til at forsone sig med, at det selv i demokratierne er nødvendigt med en så fordummende propaganda, som der nu føres, for at skabe baggrund for udvidelse af forsvaret. Vi er visselig ikke vokset fra Bjørnsons ord om vintertågen og vanedvalen.

På samme måde med *autoritetstroen*. Vi ved, hvordan mennesker har fulgt og følger stærke statsautoriteter. På kirkens område er katolicismen i stærk fremgang. Det er slemt at vide, at Luthers, Niemöllers og Dibelius' Vesttyskland i dag fortrinsvis tilhører den autoritære pavekirke. Tør nogen virkelig påstå, at Hostrups harpeslag er forældet: Det gælder om, vi hjælpes til at se med egne øjne!

Men også *skæbnetroen* flourerer. Talrige føler sig grebet af en nådeløs skæbne, der uafvendelig fører dem mod en tredje verdenskrig. Mange kan

slet ikke holde deres sind samlet. Der opstår spalter, hvor skarer af onde kræfter får adgang og fylder sjælen med vaklen. Viljen til kamp mod tidens farlige muligheder hæmmes. Livsangsten kommer ind og tager pladsen fra livsviljen.

Det er ikke sandt, som nogle tror, at vi er i en anden situation end Villemands brud. Ligesom hun knuges også vor tid i et knusende favntag af trolden. Det er omtrent den samme stemning som den, hvori Ernst Trier forberedte sin højskolegerning i efteråret 1864. „Hvordan ser det dog ud indadtil og udadtil. Alt, hvad der møder øje og øre, minder én sorgmodigt om den store ulykke“, skriver Trier. Og han føjer nogle ord til om „den sorgmodige forknythed“, han går i, og som mange unge i dag også kender.

Det er den største hindring, for at harpen giver genklang, at så mange handler, som Villemand først gjorde. Han beslog hesten med guldsko og guldsøm. Han prøver med andre ord at sikre sig. Lignende sikkerhedsforanstaltninger præger mennesker nu: vi rationaliserer industri og landbrug, nye maskiner, nye produktionsmetoder, vi lægger mejerier sammen, centraliserer skoler, moderniserer forsvaret o. s. v. Ikke alt dette er godt, selv om noget vel er rimeligt og nødvendigt. Men dårligt er det, at den slags fylder mange med så stor optagethed og tilfredshed, at de overser, hvor farligt det er at leve livet på den tanke, at man kan sikre sig. Det går som med Villemands brud. Hendes hest snublede på guldskoene. Og hun sank! Sådantaler gammel erfaring om, at liv og frihed aldrig kan gøres til en uforstyrrelig nydelse, en materiel og åndelig idyl. Der må mere til, om bruden skal frelles. Og det skulle hun. Hun var jo selve livet for Villemand. Derfor lod han guldharpn hente.

Jeg har nævnt, at Grundtvig og Ingemann, Bjørnson og Hostrup i det 19. århundrede slog harpen, så de vækkede mange af åndløshed. Det er ikke for meget sagt, at deres toner ingen steder har lydt som på højskolerne. Og det var ikke mærkeligt, for blandt højskolens opgaver er netop at være med til at hjælpe mennesker fri af alt det, der vil fortrolde dem, vanelivets lunhed, skæbnetroens uansvarlighed og den autoritære tænknings tillukkethed.

Al den åndløshed skal vi fra de unge år lære at vrage. Men det er ikke nok at vrage. Vælge skal vi også. Og vælge skal vi det, hvorved vi kan vokse. Vælge skal vi det jævne dagligliv, fri for eftergivenhed over for autoriteterne og deres agitation, — det virksomme liv, selvvirk-somhed, selvtænkning, selvhjulpenhed, modsat al vanemæssig slentren, — og det muntre liv, muntert, fordi det henter sin glæde fra de dybe kilder, muntert, fordi den ægte glæde hjælper os, så vort sind ikke går itu, og skæbnetroen med al dens uro får indpas.

Højskolen skal fortsætte arbejdet på det gamle grundlag. Men en ny, stor opgave er der for hvert slægtled, at finde netop de ord, der skaber kontakt med den moderne ungdom. Det er ikke let at spille, så det giver genklang. Villemand måtte slå sin harpe tre gange, ja, på tre måder, før det betød noget. Første gang mislykkedes det. Det klang så smukt: „*Han legte alt med liste, der rørtes ikke fugl paa kviste.*“ Han spillede med stor kunstfærdighed og skønhed. Men der skete ikke noget. Alligevel vil der altid på højskolen være brug for at pege på det skønne i dets mange former, i kunsten, i sang og musik, litteraturen og sproget m. v. Vi har alle den opgave at skulle skelne mellem det såkaldt skønne, der kun er facade, og så den skønhed, der kommer indefra og er gennemstrålet af menneskelighed. Grundtvig vurderede ikke det skønne særlig højt. Han kaldte skønhed „en fortryllende drøm“, som „gækker de arme“. Også vi må sige, at skønhed hører til, hvad „sikkert forgår som timer og år“. Men derfor er det skønne ikke blottet for betydning. Jeg tror, dets værdi i skolens arbejde ligger i, at det kan åbne sindene. Skønhed, som vi møder, gør uvilkårligt modtagelig for endnu dybere toner? Det er vel rigtigt, at „når skyggen er ligest, da hulke de små, som stirre derpå“, da vågner længslen efter livet selv. — Der er ganske vist en tendens til at forkætre, hvad der mest kun er skønhed. En skolemand har rent forbudt Aakjærs sange på sin skole og vrisser altid ad Ingemann. Sådant kan et menneske tåbeligt forveksle sine egne åndelige bestræbelser med den vej, det nu engang er naturligt for mange unge at gå under deres udvikling. Jeg kan ikke lade være med at tænke på karlene i Nordjylland. Får de en god husbond, kalder de ham „en skøn mand“. Bag det udtryk dæmmer en sandere forståelse af det skønnes indhold end hos vedkommende skoleholder — selv om vi naturligvis må sige ja til, at det skønne ikke redder bruden... „der rørtes ikke fugl på kviste“.

Men så spiller Villemand for anden gang. „*Han slog harpen så såre, det hørtes over alle de gårde. Barken sprak udaf egetræ, og hornet af det bøvende fæ. Barken sprak af birke, og knappen af Marri-kirke.*“ Her er øjensynligt tale om toner, der klinger kraftigt. Og det har stor virkning. Barken falder af træerne, hornene af kvæget, spiret af Frue kirke. Det er sandhedsordet, her er tale om. Også det skal lyde og lyde kraftigt. I højskolens historietimer, i samfundslæretimerne o. s. v. vil vi gerne på historisk baggrund føre de unge ind i tidens strøm. Så redeligt vi kan, vil vi fortælle om de store kampfronter, der til alle tider er gået gennem Danmark og Norden og alle lande: frihed og tvang, demokrati og diktatur, krig og fred, kommunisme og kapitalisme, folkelighed og fædrelanderi o. s. v. De unge skal forstå, at alt dette kommer dem ved, og at her skal de igen vælge. To tilsyneladende modsatte ting vil vi, de skal

vælge: personlig frihed og medmenneskelig samhørighed. Ikke vælg mellem dem, men vælg begge, både friheden og forbundetheden. Højskolens tale om de emner skal vedblivende være en stærk tilskyndelse til at kære både frihedslinien og samarbejdslinien. Det kan være farligt at bestige en talerstol i det ærinde. Hvor let kalder man ikke vanetænkning og autoritetstro frem! Det drejer sig på højskolen aldrig om at få eleverne til at vælge et bestemt parti, et bestemt samfundssystem, end-sige de meninger, som er vore. Ordet skal altid frigøre til personlig stillingtagen og til ansvar for næsten. Hvad det gælder er, at vi bliver i stand til at vælge det menneskelige og det medmenneskelige, i hvad vi møder. Derfor er det derpå, højskolen vil pege, når der tales om historie og samfund. Det er hårde greb, Villemand tager i harpen, han slår den så såre. Hårdt skal der ofte slås for at rive selv unge ud af den åndløshed, som kaldes autoritetstro. Men vi bør lægge mærke til, at heller ikke det harpeslag hæver skatten. Grundtvig taler i et digt om vore anstrengelser for at skabe sandhed og ret i verden, alle vore planer om ideelle samfundsforshold. Han advarer os; han kalder det flygtige drømme. Vi må vogte os for at tro, vi kan omskabe samfundet til „en evighedsø“, et „tempel for glæden“. Tidernes strøm — historiens gang — lærer os, at mennesket bor i „tårernes dal“, at jorden er en „dødningsesal“. Utilstrækkeligheden klæber uløseligt ved os — vor egoisme, vor syndighed. Alt for ofte bliver menneskers tale ud fra historien og om samfundet til forkyndelse af et ideal, som man glemmer kun kan være „en flygtig drøm“. Drømmen om idealsamfundet er ikke blot selv flygtig; den gør også mennesket flygtigt, får det til at svigte samhørigheden med andre, flygte fra hverdagens arbejdsmaal ind i blå idealisme. Vist skal der arbejdes på forbedring af samfundstilstanden, men om alt fantasi i forbindelse hermed slår Grundtvig fast: „Med dig for de fleste henfarer på stand de levendes land.“ Han mener, at den, som knytter sit liv til en lykkeplan, en ideologi, som man nu kalder det, må blive i åndløshedens favn, fjernt fra menneskets virkelighed. Sådan sker det også i sagnet: Hvor stærkt end Villemand slår harpen, ja, så barken springer af birke, og knappen af Marri-kirke, så befrier han ikke sin brud på den måde.

Der er således brist ved de ord, der blot toner af sandhed og af skønhed. Men endnu venter vi på det sidste harpeslag: *„Så slog han harpen til bunde — strengen er af guld — den trolde måtte op af grunde! Op kom den trolde fra grunde med Villemands brud i munde!“*

Sådan er der også ord, som toner af det dybe, ord, der klinger som strenge af guld og har magt til at gøre fri af troldens tag. Vækkende ord er det. Ofte foruroligende ord, der drager op af åndløsheden og fører

tilbage til menneskets virkelighed. Skal højskolen få betydning, som Grundtvig tænkte, når han talte om „skolen for livet“, da må harpen slås til bunde. Da må de ord lyde, der taler om tilværelsens grundlæggende forhold, om selve livets love. Det er de ord, som lærer os, at menneskets vilkår er kampens kår, at det land, hver eneste er skabt til at leve i, er et spændings land, hvor liv og død stadig kappes om overtaget. Det er ord, som får enhver til at forstå, at også han skal tage sin plads i den strid, som altid står på mellem godt og ondt, sandhed og løgn. Og ikke blot lærer os dette, men først og sidst ruster og kalder den enkelte ind i kampen.

Det er kun levende ord, som kan have denne vældige virkning. Dem kan der ikke sættes en særlig plads af til på en højskoles timeplan. Ordet kan lyde i hvert fag, i foredragssalen som på det lille særhold. Og det er i øvrigt ikke noget, højskolen har eneret på. Alle vegne kan levende ord lyde, i skole- og folkeliv, i hjem og på arbejdspladser.

At ordet er levende vil sige, at det er fyldt med godhed. Det er hverken det interessante, det livlige, det underholdende, men alene kærligheden, som gør ord levende. Ordets liv viser sig deri, at det kan skabe nyt liv, kan sætte os i en ny tilstand. Det kan virkeliggøre eller forny livet for os. Ligesom der kan slippe noget fri ud af brystet, og vi forandres en smule, når vi synger eller læser, hvad en digter har skrevet, sådan beånder et levende ord den, der lytter, så han kommer livet, det egentlige, det reelle liv, nær. Jeg skal nævne to eksempler:

Komponisten Carl Nielsen fortæller i sine erindringer om en mand, som han siger, han vil mindes, så længe han lever. Det var Christian Larsen. Han havde en lille gård i Bellinge, men var også i besiddelse af sjældne musikalske evner. Som Carl Niensens far deltog han i landsby-musikforeningen, men spillede også ofte et solostykke, så der blev så stille som i en kirke, og folk lyttede til hans varme, smukke toner. „Naar min Far var tilstede, stod han altid tilbage trukket i Beundring og Stolthed over sin Ven og Kammerat. De to var nemlig i Reglen sammen, naar der skulde være Musik, og aldrig har der været et ondt Ord imellem dem. Senere kom jeg med i Laget, og jeg husker mange Bemærkninger, som Christian Larsen gjorde om Musikken og Mestrene. Saa fik hans Stemme en egen dyb Klang, som atter virkede paa min.“ Og Carl Nielsen føjer til, at „her er vi ved en Hemmelighed, som aldrig kan aabenbares. Det ene Menneske kan give det andet noget, uden at han selv aner det, kan befrugte som i Drømme, kan hjælpe, hæve og styrke ved ingen Verdens Ting, saa dette Menneske maatte le, ifald man vilde takke ham.“

Det andet eksempel er endnu mere beskedent. En femtenårs dreng skal for første gang rejse hjemmefra. Han siger farvel til sine søskende

og forældre. Men hans far følger ham ud til vejen, og da de skal skilles, rækker de hinanden hånden endnu en gang, og faderen siger stille, for han er ikke vant til at tale sådan: „Vorherre være med dig, min dreng!“ Det ord fulgte drengen livet igennem. Hver gang han følte sig forladt, hver gang han var i fristelse og ved at falde, hørte han sin fars stemme: „Vorherre være med dig, min dreng!“ Sådan blev han hjulpet. Hans fars kærlighed hjalp ham i gang igen i livet.

På samme måde forholder det sig i skolen. Også dér er det kærligheden, som giver ordet liv. Det slår ikke til, at en lærer er redelig med stoffet, han underviser i, og over for børnene. Han må holde af børnene og selv være inderligt rodfæstet i det, han skal få dem til at elske . . . Dette gælder også højskolen.

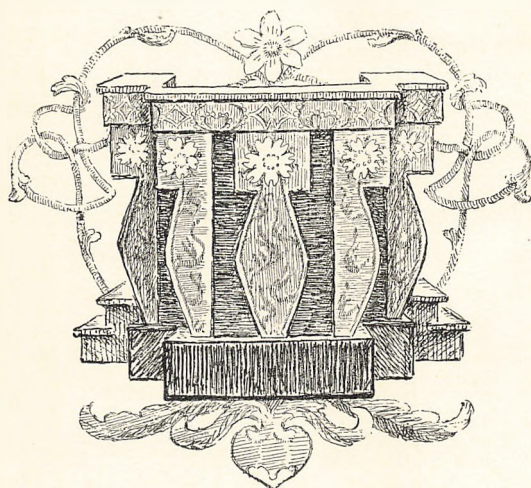
Men det er alligevel min overbevisning, at skal vi gå helt ind på sagen, så er der slet ingen, som af sig selv magter at tale fuldt ud kærlige og sande ord til andre. Man vil opleve sin evneløshed. Man vil erfare, at der slet ingen præstationer er at yde. Jeg tror, at levende ord mellem mennesker altid tales ud af svaghed, som da far hviskede til sin dreng: „Vorherre være med dig!“ Det hele beror på, om den, der vil tale til andre — sådan som forældre vil tale til deres børn, og som højskolen gerne vil tale til de unge — om vedkommende selv er gået i tjeneste hos kærlighedens og sandhedens ånd. For det er ikke den kærlighed, vi kan præstere, der formår noget særligt, men kun den, som er af ånd, d. v. s. fra Gud.

Jeg skal nu slutte. Hvad her er sagt, skal ikke opfattes som en program-erklæring om kommende års arbejde på Grundtvigs højskole. Som alle andre har også vi en skoleplan. Men så meget ved vi, at det bedste i en skoles virksomhed ikke er noget, man kan nedskrive som program, punkt for punkt, men det vil leves frem i samspillet mellem eleverne og deres lærere. Men hvad jeg gerne ville have givet udtryk for i dag er de tre toner, det gode, det sande og det skønne, Villemands harpeslag — dem vil vi gerne må klinge igennem i det ungdomsliv, her skal leves. Derved tror vi os i rodforbindelse ikke blot med det bedste, der er levet på Frederiksborg højskole, men med al god, dansk højskoletradition.

Og dog mener vi, ingenting er farligere end at tænke, at højskolen kan fortsætte sit liv på grundlag af det, der een gang er sket. Vækkelsen må fortsætte. Det er letsindigt at gå ud fra, at resultater, som blev nået i tidligere slægtled, uden videre lever videre, så at folkeoplysningen kan begynde på et højere sted end forhen. Der må stadig startes påny og forfra. Gang på gang må netop de ord findes, de toner anslås, som kan bevare os fra at glide ud i menneskenedværdigelsens sump. Kampen for frihed og menneskelighed, for personlighed og fællesskab kan vindes,

så tit det skal være; den vil altid gå videre. Man kan vel hugge et ben eller en arm af trolden, men nye vokser straks ud. Sådan er vor modstanders væsen. Folkeoplysning er et aldrig afsluttet arbejde. I samme nu det hindres eller svækkes eller afspores, begynder alle at synke. Vi var vidne til det i Tyskland, hvordan en stor nation i løbet af få år sank tilbage fra kultur til primitivt barbari. Set i det perspektiv er højskolens gerning så påkrævet som nogensinde, den enkelte til livsoplysning og folket til lykke og gavn. Påkrævet, men også så vanskelig, at vi trænger til og takker for det lyssyn, som folkeånden har give os i billedet af harpens kraft.

S. Haugstrup Jensen.

TILL JOHANNE BEGTRUP

Ej på din grav skall resas ärestoder,
du sökte icke människornas pris,
ty därtill var din själ för stor och vis.

Du skapade det hem, vi aldrig glömma,
för maka, barn och gäster tryggad borg.
Du kunde tåla lycka, bära sorg.

Din vänskap var väl ej så lätt att vinna,
men aldrig slocknade ditt hjärtas glöd,
och du var trofast mot oss till din död.

Din väg var rak, och allt hos dig var äkta.
Vi minns din nordiskt myndiga gestalt,
din vackra sång, din stämmas djupa alt.

Ej på din grav skall resas ärestoder.
Av sorg och saknad fyllda tacka vi.
Ditt väsens rikedom kan samlas i
ett enda ord: du var en moder.

Ester Möllerstedt (Essan)
(i Højskolebladet, Jan. 51).

JOHANNE BEGTRUP

Et Hjerter er ophørt at slaa, et Hjem er ophørt at være, og en Del Mennesker er blevet fattigere.

Den 28. December 1950 døde Johanne Begtrup, der som Enke havde boet i „Æbelholt“ ved Siden af Frederiksborg Højskole. En Tid efter blev Hjemmet opløst og Huset solgt.

Johanne Begtrup var Enke efter Højskoleforstander Holger Begtrup, der var født 1859 i Birkerød Præstegaard. Allerede som Dreng blev han optaget af det grundtvigske Livssyn, og efter at han var blevet teologisk

Kandidat, blev han 1882 Lærer paa Askov Højskole, hvor han gennemgik en rig Udvikling og blev en af Landets mest søgte Foredragsholdere. Efter at C. Hostrup, der havde været Præst i Hillerød fra 1862 til 1881, og af hvis Forkyndelse og Livssyn Begtrup havde følt sig stærkt paa-virket, var død 1892, følte Begtrup sig draget mod sin Hjemegn, og 1895 oprettede han Frederiksborg Højskole, nu Grundtvigs Højskole.

Men han kom ikke alene. Han medførte en Hustru, der i mange Maader var hans Modsætning, men som netop derfor udfyldte ham saa godt. Holger Begtrup var præget af Kultur og Refleksion, medens Johanne var Natur og umiddelbar. Aandsmennesker var de begge.

Johanne Lange var født i København den 4. August 1860 som Datter af Snedkermester F. J. Lange. Som purung kom hun under Paavirkning af grundtvigske Kredse. Sytten Aar gammel var hun i Huset i Birkerød, og her mødte hun sin Skæbne i Form af Præstens Søn. „Jeg blev,“ skrev Begtrup mange Aar efter i sine Erindringer, „slaaet af hendes „nordiske“ Udseende.“ 1884 blev de gift, og Johanne fulgte trofast — men ikke ukritisk — sin Mand gennem et langt Liv.

Johanne Begtrup var en Personlighed, hun havde sine Meningers Mod og ejede et Hjertes umiddelbare Varme. Hun mindede om Sagakvinden paa Klippeøen, om hvis Mennesker det er sagt, at „paa Island elsker man, naar man elsker, og hader til sin Død.“ For Johanne Begtrup var hvidt hvidt og sort sort; at opfatte Mellemparverne laa ikke for hende. Levende optaget af Livet og trofast i Liv og Død var hun. Derfor brast der ogsaa en Streng i hendes Sjæl, da hendes Mand, der 1925 havde trukket sig tilbage fra Højskolens Ledelse og bygget „Æbelholt“, døde 1937, ligesom Tabet af fire voksne Børn gik hendes modervarme Hjerte nær.

Trods sin høje Alder — hun blev over 90 — bevarede hun Forbindelsen med sine Venner, med Frederiksborg Frimenighed og med Niels Dael, hvis Personlighed og Forkyndelse altid havde tiltalt hende.

Netop da Aaret hældede, hørte Johanne Begtrups Hjerte op at slaa. Den danske Højskole og det grundtvigske Menighedsliv har mistet en af sine særprægede Skikkelser.

Holger og Johanne Begtrups Hjem er opløst, et Hjem af Kultur og Aand er ophørt at være.

Anders Uhrskov.

VINTERSKOLEN 1950—51

V or vinterskole kom i højere grad end før til at stå i de store verdensspændingers tegn, i valutakrisens tegn og i »højskolekrisen«s tegn, skolen i Koreakrigens og F. N.-begivenhedernes vinter.

Før jul indtraf Kinas indgriben i F. N.-krigen i Korea. Efter jul F. N.-fordømmelsen af Kina som angriber af verdensfreden, Eisenhowers overtagelse af ledelsen af det vesteuropæiske forsvar og m. m. Rimeligt var det derfor, at »avisen«, »det daglige kvarter« (eller den halve time) før mit foredrag, der orienterer eleverne i nutidshistorien, kom til at få endnu større betydning for os end før.

Efter jul, mens jeg var syg, overtog Vilhelm det daglige kvarter, saa at eleverne før hver samfundslæretime fik gennemgået, hvad der skete på rigsdagen omkring det firkantede, det trekantede og det strandede forlig.

I dette arbejde med de store historiske nutidsbegivenheder fik vi også hjælp udefra. Før jul kom Fritz Teichert, vor og »Fjordvang«s gamle elev, til Hillerød med sine kammerater fra landbohøjskolen. Fritz har som formand for de landbrugsstuderende fået dem til at tage fat på nye opgaver, bl. a. et oplysningsarbejde om F. N., og vi overværede paa Leidersdorff en række forkortede forhandlinger i sikkerhedsraadet før og efter fredsbruddet i Korea. En glimrende anskuelsesundervisning fulgt af en forhandling om F. N.-problemerne.

Blandt det meget andet, der prægede denne vinter, skal nævnes en bog, som blev diskuteret med udbytte i vor kreds, Arne Sørensens »Mellem Vest

og Øst«. Bl. a. holdt Vilhelm et foredrag om »Danmark og Østen« ud fra Arne Sørensens bog, og synspunkterne herfra figurerede ofte i vore samtaler.

Ja, vinteren blev præget af årets verdenshistoriske begivenheder, som årene efter 1864 blev præget af vort nederlag og vort folkehåb. Det skete ikke blot, som her fortalt, i tiden før foredragene begyndte og i fritiden. Det skete også i hele min historieundervisning, der siden 1933 er eet eneste forsøg på at finde frem til en historieundervisning som den i den store højskoletid fra 1865 til 1890, d. v. s. en historieundervisning, der hjælper nutidsunge til at klare nutidslevets uhyre krav, forstå, hvad der er deres opgave i det store sammenspil mellem folkene og hvorfra de skal hente kraften. Jeg skimter vejen og er ofte inde på den i min undervisning, men magter den endnu ikke, som jeg gerne ville.

Vinteren stod ogsaa i »højskolekrisen«s tegn. Det var i denne vinter, at Hal Kochs årsskriftsartikel om det 19. årh.s højskole og dens forsømmelse af næsteforholdet og dens forglemmelse af dødens alvor vakte så stor opmærksomhed. Hal Kochs foredrag i Nørre Herlev blev da ogsaa studeret af eleverne i Frederiksborg Amts Avis's udmærkede referat og derefter gennemgået på skolen, og 23. februar kom Hal Koch med sine elever og holdt det samme foredrag for os, og atter gik bølgerne højt. Som Pip sagde, da hun takkede Hal Koch: »Krogerupfolkene taler tit om Frederiksborg som deres store broder, med et venligt-ironisk smil om munden. Vi svarer tilbage, at Krogerup altid er nærværende hos os, fordi vi altid arbejder med de problemer, Krogerup sætter under debat, og får hjælp af det, enten vi går med eller mod parolerne fra Krogerup«.

En anden debat, som også gjorde indtryk på os, var K. B. Andersens angreb på den Koldske højskole, som han betegner som en bondehøjskole med venstrepolitisk slagside og derfor uberettiget til at kalde sig en »folke«højskole. Jeg svarede ham i Information, hvor angrebet havde stået, og det blev en stor aften for eleverne, da K. B. Andersen kom herop paa skolen en eftermiddag, og da der om aftenen var holmgang mellem ham og Vilhelm i Hillerød. Frederiksborgeleverne var stolte af Vilhelm, da de vendte hjem sent om aftenen (K. B.s elever sikkert ikke mindre stolte af ham!). Den aften var jeg glad for, at jeg lå syg, for ingen her paa stedet havde kunnet klare sig i den dyst så overlegent som Vilhelm.

Det nordiske i vor vinterskole

Det nordiske var i vinter ganske som i årene før det store F. N.-år en hovedsag for os. Netop fordi Sverige går sine egne veje i Korea og i F. N. og stadig stærkere betoner sin »alliancefrihed«, må vi andre i stadig højere grad understrege det fællesskab, der forbinder os, og modarbejde den bitterhed og de misforståelser, der især i Norge let dukker op. Vor forståelse af det *nynordiske*, af hvert enkelt nordisk lands frihed og egenart, der er forudsætningen for alt nordisk samarbejde, tvinger os til at stille os forstående overfor den svenske udenrigspolitik, hvor skæbnsvanger farlig den end synes os. Udenrigspolitik er tidsbestemt, de nordiske livsværdier tidløse. —

Skolens nordiskhed kommer til udtryk i hele skolens historie- og litteraturundervisning, i »Nordisk hold« og i de to nordiske læreres og de nordiske elevers virkning i skolebilledet.

De nordiske elevers tal i vinter var mindre, end det ofte har været. Der var

kun een norsk, een svensk og een finsk. Til gengæld havde vi for første gang to samiske (lappiske) elever fra Båteng og Kautokeino i den norske Finmark. De havde begge været på landbrugsskole i Göinge herred og var derfor vel udrustede til højskoleoplevelsen i vinter. Den ene er vendt tilbage til sit land og folk, det niende nordiske, friserne og grønlanderne medregnet. Den anden fortsætter sin uddannelse i Sydnorge.

Vi ser noget stort og lyst i den samiske folkebevægelse, som vi først kom i personlig forbindelse med gennem Harald Norrby på Samernes højskole i Jokkmokk og gennem Svend Backlund.

Om årsagen til de nordiske elevers fåtallighed kan vi kun gætte. Vi tror, at den især skyldes, at vor og Askov højskoles tidligere privilegerede stilling er ophørt. Nu kalder mange skoler, — især gennem »Norden«s stipendium — på de nordiske elever, og mest af alle og dygtigst af alle »Den nordiske folkehøjskole i Kungälv«, der har virkeliggjort så meget af det, vi selv har drømt om og arbejdet for i det nordiske.

Nordiske Lærere var Barbro Bern fra Kalmareggen og Olav Akerlie, som blev her lige til august og den 3. august holdt bryllup med Inger Hansen, Vig (47). Barbro og hendes elever på de to hold havde stor glæde af »Sverige rundt i 8 dagar«, som kan købes hos Cloëtta, Ljungsbro, for 35 svenske øre, en storartet gennemgang af alle svenske landskaber med talrige farveillustrationer, og af en mængde turistbrochurer, som Svenska turistforeningen sendte os. Barbro lod eleverne lave arbejdsbøger, hvoraf enkelte var meget fine.

Wendelsbergudvekslingen foregik straks efter jul. Paa grund af de strammere økonomiske forhold var det kun den halve skole, der i år meldte sig rede til at give de 70—80 kr., som turen nordpå kan sluge, og udvekslingen blev derfor begrænset til een uge, mens den tidligere har været to. Torben Rostbøll var leder for dem, der tog til Wendelsberg, og ledsagerne deroppefra var Pips gode Venner Maja Skogsfors og magister Liljeblad.

Fra begge sider var vi klare over, at den ny ordning frembød fordele fremfor den tidligere. Programmet skulle ikke gentages i den anden uge, og det var lettere at komme i gang med skolearbejdet efter udvekslingen. Men eleverne fik kun 8 dage sammen og var kun sammen paa een af skolerne til forskel fra før, hvor de alle oplevede begge skoler i nordisk højkonjunktur.

Om en fortsættelse vil finde sted i det kommende år vides endnu ikke. Vi føler trang til at takke Wendelsberg- og Kronobergkollegierne for samarbejdet om denne den største nordiske højskoleudveksling, der er gennemført i efterkrigstiden. En meget stor tak til tankens fader, Justus Elgeskog, som stadig har fulgt vore forsøg med interesse. Vi syntes netop nu vi havde fået erfaringer, man kunne bygge på.

Elevaktivitet i foredrag, diskussioner og karnapsnak.

Går vi fra verdensbegivenhederne, krisedebatterne og det nordiske over til vore egne indre forhold, må jeg først fortælle lidt om eleverne. Måske fordi spørgsmålet om elevaktiviteten, om, hvorvidt »elevernes trang« bliver forstået og imødekommet, om de får svar på deres spørgsmål og selv kommer til at tænke over »livets mål og mening«, kommer til at spille en altid større rolle for mig, — mere end spørgsmålet om »lærernes evne«, om, hvad vi selv ønsker og er optaget af på forhånd.

I de senere år er foredragene — for mit eget vedkommende — oftere end før blevet til »samtaletimer«, hvor elevprotester, elevspørgsmaal eller helt uventede svar på mine spørgsmål ofte har givet undervisningen en helt anden retning end den planlagte og har gjort den mere livsnær og mere til svar på de spørgsmål, ungdommen tumler med. Sådan også i denne vinter 1950—51. »Kaminstuepassiaren« i foredragssalen, der begyndte som en slags spørge- og svaraftener, blev ofte til store og stærke diskussioner. »Karnapsnakken« i havestuen blev et vigtigere led i vort samvær end før og gav et rigere udbytte, — dog endnu rigere blev det i sommeren 1951. I vinterens løb indtraf der dog en mærkelig ændring: Før min sygdom var der altid mange, der tog ordet, spurgte, protesterede og svarede, men efter at jeg var kommet op igen, var der kun to eller tre, der reagerede, men stadig sådan, at kammeraterne følte sig »dækket« af deres indlæg. Jeg søgte at få flere frem, men forgæves.

Foruden i diskussionsaftenerne og karnapsamtalerne udfolder elevinitiativet sig i aftenunderholdningerne, som altid har været mig et problem, ja, en — en hovedpine — fordi Wendelsbergernes indholdsrige og smukke aftener i denne retning står for mig som et uopnåeligt ideal. Noget af det helt rigtige naaede vi dog: martsunderholdningen, der i særlig grad var nordisk. Hjalmar Söderbergs »Kysset«, »Gluntarna«, Johan Bojers barnefortælling, Kaj Munks »Dronning Tyra«, og så — som for at vise, at Tyskland rummer andet end angrebkraft mod små nationer, fik vi tysk musik. Det var en meget god aften, en af dem, jeg har længtes efter.

Snart efter kom dialektaftenen. Den lå i et lignende plan. Også her var det alvor og munterhed, der vekslede — især alvor på landet fra hyrdedrengens til den gamle sliders kår — ikke så meget de dramatiske optrin, som jeg havde håbet på, men recitationer og oplæsninger af udmærkede digte og fortællinger, de fleste på det herligste folkemål. Ved afstemningen bagefter fik Himmerland og Lolland de fleste stemmer. Aftenen mindede ikke lidt om radiodialektaftenen, vi havde før krigen, da hver egn unge gav et vidnesbyrd om det bedste i deres landsdel.

„Vi kan-bogen“, elevskuespillene og gymnastikken

Der er tre områder, hvor det er elevaktiviteten, der står i forgrunden, men os lærere, der sætter fart i arbejdet. Selvarbejdet er jo »Vi kan bogen«, elevskuespillene og — langt det vigtigste af de tre: gymnastikken.

»Vi kan bøgerne« var i vinter meget smukke for ca. ⅓'s vedkommende, ikke mindst samfundslæreafdelingen. Få steder mærkes så stærkt et fremskridt fra måned til måned. De første sider er famlende, farvesvage og uenergiske. De sidste sider faste i omrids og strålende af glade farver og næsten mere svenske end danske. Særlig husker jeg sameren Eiras, nordpigen Nuttes og Svend Åges bøger.

Vinterens skuespil var »Niels Ebbesen«, instrueret af Karen og spillet af eleverne, og det blev noget af en oplevelse. Jeg måtte mindes, da Kaj Munk den 13. januar 1941 stod på samme scene og læste skuespillet op (var det første gang?), og alle lokaler var overfyldt af egnens folk. En uhørt dristighed af digteren at gøre det og ikke mindre af de skoler, der vovede at opføre det under besættelsen.

Det var ganske forbavsende, hvad eleverne præsterede i »Niels Ebbesen« i

Nej, Poul, du må også huske —

Men Fader Lorenz dog!

Anny kan ikke smelte Boye!

Og så til sidst näsmarchen!

vinter. Finn var som skabt til Niels Ebbesens rolle, måske mere, da han tøvede før drabet end under og efter dette. Med eet sprang eleverne ud af flokken og fæstnede sig for år fremover i min hukommelse. Tak også for »Gert Westphaler« på 16. marts. Et stort arbejde for een aften, men spillet gjorde lykke!

Om karlegymnastikken fortæller Bent selv. Sigrids pigestyngning var strålende, og den sidste time på forældresøndagen blev munter, fin og festlig. Efter jul spillede Grete Ibsen til, og fra da af blev øvelserne sværere og mere krævende, samtidig med, at interessen tog stærkt til.

Folkedansene har været med til at præge ugens program med sin muntre stemning. Der blev lært noget! Nye danse hver aften! Sigrid kunne ordentlig tumle den store flok; det var en fornøjelse at se hende lede! Foruden folkedansene lærte nogle også lancier og menuet. Pip spillede til — og nød det!

Vinterens særhold og studiekredse

Hvor mange studiekredse vi har haft i vinterens løb, er svært at sige. Grænsen mellem undervisningstimer, hvor et elevforedrag er udgangspunktet for en samtale mellem læreren og eleverne, og studiekredsen er vanskelig at trække. Helst ville jeg sige, at studiekredsen begynder, hvor læreren helt forsvinder blandt eleverne og lader det blive dem, der fører ordet som leder og som indleder og som dem, der fylder samværet om det studerede emne med deres indlæg.

Særholdene, — en ordning, som jo stammer fra Bredsdorffs Roskilde — er også en overgangsform mellem undervisning og studiekreds. I år var vore særhold i de to omgange missionshistorie, Marcus evangeliet, Jacob Paludan, moderne verdenspolitik, psykologi, norsk og svensk kultur og landbrugstegning.

Til missionshistorien anvendte Vilhelm radioens grundbog, og timerne formede sig ofte som drøftelse af radioforedragene om emnet. Flere af Vilhelms venner mødte op i timerne, der foregik ovenpå i »Ole Jensens hus«, og hjalp med fortælling om afsnit af missionshistorien.

Boye indledte begge sine særhold med en række undervisningstimer, hvori han gjorde rede dels for verdenspolitikens grundtræk, dels for Paludans Digtning. Herved fik eleverne et par ugers tid til at forberede sig til deres egne opgaver: de enkelte lands udvikling, og om enkelte vigtige sider af Paludans »Fugle omkring Fyret« og »Jørgen Stein«. Boye understreger vigtigheden af at lade eleverne læse hele litteraturværket igennem først. Derved undgår man den kapitelvise opplukning af bogen, der falder mange for brystet, netop når talen er om et inspireret digterværk. Som grundbog til verdenspolitikken brugtes Sv. Henningsen: Verdenspolitikken i kort og tekst.

Barbros psykologihold gik ud fra Holger Dahl: Kortfattet psykologi i Folkevirkeserien, en brugbar bog, som hun supplerede med en egen gennemgang af arbejdets og træthedens psykologi og af latterens psykologi. De mødtes i biblioteket og var 14.

*

Studieholdet, der vel er skolens reneste »studiecirkel«, var lille, kun 8 deltagere. Olav Akerlie og jeg var med. Vi gennemgik Ibsens »Kongsemnerne«, Branners »Rytteren« og Martin A. Hansens »Løgneren«. Gang på gang under samtalerne om de to sidste bøger mødte vi betæneligheder ved at dissekere

et kunstværk, ved at ville forstå og definere, hvad digteren måske selv ikke har haft klart for sig, fordi skikkelserne jo ikke er illustrationer af digterens bevidste tanker, men som Johannes Vig i »Løgneren« skikkelser, der lever et eget liv, og som ofte handler mod forfatterens ønske og plan for bogen.

Men trods denne betænkelighed hævder vi, at netop studiekredsen om litteraturværker måske er den, der har givet os det stærkeste personlige udbytte, værker som Sjömans »Lektorn«, Karin Boyes »Kallocain«, »Brand«, »Per Gynt« og »Kongsemnerne«, for kun at nævne nogle enkelte. Vi ved, at det største ved kunstværket når vi ikke frem til. Vi ved, at dette ikke udtømmes, knap nok kommer på tale i timerne, men litteraturværket fører os ind på så mange alment menneskelige forhold, at netop disse studiekredse er bedst — for mig da.

Begivenheder i Lærerkredsen

Om os selv, om lærerne er der at fortælle, at vinteren var Vilhelms og Karens første vinter i »Ole Jensens hus«. Det var den vinter, Kirsten og Bents Ole blev syg og måtte flere uger på centralsygehuset, men kom godt over det, og lige velkomne var vi derovre. Det var den vinter, da Ellen Margrethe Dons og Boye forlovede sig. Ikke så pludselig og overvældende en begivenhed, som da Karen og Vilhelm gjorde det store skridt fra ensomheden ind til fællesskabet, men dog en begivenhed.

Mariegård var en hyppig gæst vinteren igennem. Torben Rostbøll var ung lærer paa gangen, og ligesom Andreas i fjor var han alle elevers og kollegers Ven.

Ny i Vinter var Sigrid Jørgensen fra Ubby ved Kalundborg. Hun havde kontoret, pigegymnastikken, folkedansen og m. m. og blev en uvurderlig støtte for Pip. Sygeplejerske var Rigmor Kragholm fra Thy, som vi gennem Jacob Nielsen (44—45) næsten er i familie med, så hun faldt straks til.

Skolevinterens store dage

Af skolens egne store dage må vi nævne vort julemøde i december, da Sigrid Trier Hansen var vor gæst og talte — storartet — om sin fader, Ernst Trier, i København og i Vallekilde. 10. februar talte Knud Kristensen om Sydslesvig. Da fyldtes gymnastiksalen til sidste plads.

Ved fastelavnens elevmøde talte Vilhelm om, hvad vi danske kunne gøre overfor de uudviklede asiatiske og afrikanske lande ud fra Arne Sørensens bog: »Mellem Øst og Vest«. Til forældremødet, sidste søndag i skoleåret, kom der ca. 65 forældre, helt fra Vendsyssel og Sønderjylland. Da gik »Niels Ebbesen« for sidste gang over scenen, og jeg talte om tre historiesyn: Om menneske- og fremskridtstroen, om det pietistiske og det grundtvigske historiesyn, ud fra Michelangelos billede af Adams skabelse, et emne, jeg havde forberedt de mest interesserede elever på gennem et par aftener i »Karnappen«.

Foredragsaftenerne i Hillerød faldt på en ganske mærkelig måde sammen med undervisningen og illustrerede den. Før jul Westergård Niensens store islandske filmaften, og landbohøjskoleelevernes demonstration af Koreaforhandlingerne i sikkerhedsrådet, der var som en fortsættelse af mine timer om romerfred, kristenfred og føderativ fred.

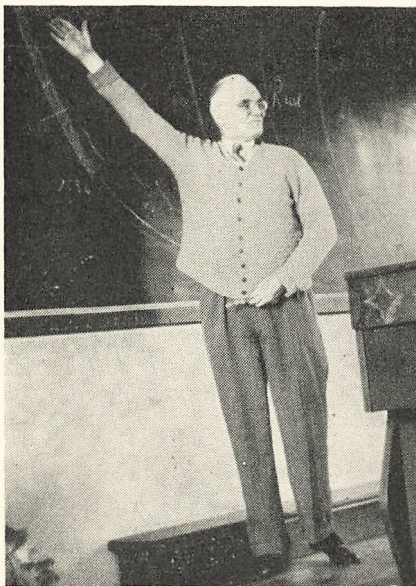
Skovgård Petersens foredrag om de messianske profetier faldt sammen med min gennemgang af kristendommen før jul. Efter jul fik vi overrabbiner, dr. Marcus Melchior's aften om jødefolket nu og i fremtiden og pastor Ambys foredrag i »Norden« om nordisk udenrigspolitik.

De fem politiske aftener, der afslutter Vilhelms samfundslære, blev i vinter bestridt af socialdemokraten Ib Lindén, venstremanden folketingsmand Heyck fra Jydevad, retsstatsmanden, folketingsmand Th. Tholstrup, højremanden, folketingsmand Poul Møller og cand. polit. Lauge Dahlgård fra det radikale venstre.

*

På grund af den tidlige påske sluttede skolen allerede den 21. marts, og den sluttede stærkt. Lauge Dahlgård d. 15., C. P. O.s fødselsdag d. 16., C. P. O.s fortælling om Arnofloden d. 17., forældresøndag d. 19., dialektaften d. 20. og afslutning d. 21. Et af temaerne her var tilpasningsvanskelighederne for den hjemvendende elev, der saa gerne vil gøre et ungdomsarbejde, men møder modstand i stedet for tilslutning, et fænomen, som drøftes en del i højskolekredse.

C. P. O.

SOMMERSKOLEN

Vores sidste dejlige sommerskole! Ja, kære piger! når jeg nu sidder her i min hyggelige stue, kun omgivet af dyrebare minder fra Askov og Frederiksborg, og får lov til i ro at skrive om de sidste måneder på skolen, må jeg aller først sige Jer en inderlig tak, fordi disse måneder blev den lykkeligst tænkelige afslutning på vort højskolearbejde.

Vi havde samvittighedsnag, fordi I kom til os uden at vide, at I ville blive de sidste, så I ikke ville kunne få elevmøder under vore former. Men I tog det så naturligt, og det hjalp os. I mødte os fra den første dag med så megen tillid, at vi blot kunne gå i gang.

I har nok tit syntes, at jeg var for streng mod C. P. O., når jeg kom og afbrød Jer i kaminpassiaren, men jeg måtte jo ikke tale om, hvor svag han var, ja, nu bagefter kan jeg sige det, at jeg i sommer ikke kunne bære at være med, når han fortalte eventyr eller til hans timer, fordi jeg vidste, at det var livet om at gøre hver gang. Men det var — som altid hos C. P. O. — en forening af glæde og ansvarsfølelse. Han sagde i vinter, da det blev klart, at han måtte slutte: De elever, som er indmeldt til *mig*, vil jeg også være lærer for, hvor farligt det så er. Det skylder jeg dem. Ja, og den *glæde* kunne han ikke give afkald på. Men han var i sommer meget angst for, at det skulle ske i timen

eller især til elevmødet, for han syntes, det vilde ødelægge Jeres sommer med et så tungt minde.

Nu fik han lov til at være helt ud lykkelig i sit arbejde, — og I fik en dejlig skolesommer. Så må vi nu bagefter i al vemoden kun være fyldt af tak for alt, hvad vi i denne sommer har delt med hinanden.

*

Det første billede fra en sommerskole er for mig *kirken*. Fordi vi har vores første fest der, om aftenen den 4. maj. Kirken var fyldt med lyse piger i søndagspuds og forventningsstemning. Det er koldt, — men vi sidder tæt, og det er dejligt at høre Jer synge. Og det er en takkedugstjeneste. Det passede paa C. P. O.s skole, at det første er en tak til Gud.

Den næste gudstjeneste var 20. maj, da vi skulle samles med frimenigheden for at tale om fremtiden, mens I var ude at muntre Jer. Den lille frimenighedskreds betyder mere, end man udefra set skulle tro, for dem, som leder skolen. De har været med næsten fra skolens begyndelse, de har levet med i skolens bølgegang i gode og tunge dage, og altid har de været sammen med skolens ledere om at søge derover under hjortene, der drikker af livets vand, for at få styrke til glæde og sorg. De er den faste, lille stedlige kærne, som man *må* have for at kunne slå rod på et nyt sted.

Vor sidste Valdemarsfest begyndte vi i kirken, og selve afslutningen på sommerskolen og dermed på vort skolearbejde var også i kirken. Det var en dejlig aften. Lys og blomster. Læsning af bibelstykker og dejlige salmer. Så stiltfærdigt fik vi lov at slutte, helt efter vort hjerte.

Det har været noget af det værdifuldeste for os, og jeg tror også noget af det, som har bundet os mest sammen i lærerkredsen, at vi havde et fælles ansvar derovre, når vi skulle holde gudstjeneste, uden at vor præst kunne komme med. Det er snart længe siden, C. P. O. kunne tåle at prædike, nu talte han kun i kirken ved elevmødet, derfor var det meget værd for os, at Vilhelm kunne tage den opgave så lykkeligt op. Og selv om det kunne se nok så beskedent ud, at Boye stod oppe hos mig og sang og at han bad indgangs- og udgangsbøn, så var det hver gang en værdi for mig, at han havde sind til det.

*

Dagligdagen! Mon I har prøvet at gå gennem den grønne gang, når der synges fra alle særhold eller danskhold? Det er måske ikke så yndigt musikalsk set, — men det vil jeg nu liste mig ind og opleve igen, jeg kan jo ikke høre, at det ikke er mine elever, som synger derinde. Men sangen som optakten til hvert holds travle arbejde, det er højskolestemning!

Der var også i sommer en ting, som var så opmuntrende. Boye havde fået foredragssalen til botanik, — det må altså have været det største særhold undtagen delingsførerne — og derfor var der altid så mange blomster i foredrags-salen. Ja, vi har jo altid de store krukker. Men nu var det ofte de blomster, man ellers overser, som tittede frem fra glassene og gjorde salen mere levende og hjemlig.

Vi har vistnok mange gange i sommer sagt »for sidste gang«. Men der er også noget, man først får »den sidste gang«. Jeg havde dårlige ben, for der var så meget i sommer, men det gjorde ikke noget. Jeg kunne godt sidde oppe på katederet og dingle med benene, uden at I tog fejl og troede, at nu var det sjovt. For »den sidste gang« får man en frihed for hængninger og indesluttethed, som ellers nok har kunnet holde mig tilbage. NU maa det siges, ellers bliver det

aldrig sagt. Det var lykkeligt for C. P. O. og mig, at vi vidste, det var sidste gang. Ellers ville jeg nu ofte have sagt: Ak, havde jeg vidst, — men selv om jeg, fordi jeg var syg i maj, ikke fik så mange timer som ellers, fik jeg sagt det, som er det vigtigste for mig at sige Jer, og jeg er sikker paa, at det også gælder C. P. O. Han var dybt lykkelig i den foredragssal under femkorset og med alle sine våbenskjolde omkring sig. Og så Jer! altid ivrige, og altid kærlige mod ham.

Næst efter foredragssalen var karnappen hans bedste. Karnapsnakken var en arbejdsform, som efterhånden udviklede sig, og som vel nok er noget særligt for ham. Det lå ham altid meget på sinde, at de enkelte elever skulle faa lejlighed til at møde højskolen under den form, som nu var bedst for *dem*, — ligesom han også syntes, det var godt med meget forskellige højskoler. Han vidste, at for nogen var det særlig godt med foredraget, for andre med samtale timer, men at der også var dem, som ligesom behøvede den helt frie samtale under hjemmets former, for at de rigtig kunne komme frem med, hvad de trængte til at høre og få drøftet. Det var en hovedevne hos C. P. O., at han kunne lytte. Elskede at lytte. Mente, at han kun kunne blive en ret højskolelærer, hvis han havde lejlighed til at lytte til hvert nyt hold og komme dem personligt nær derigennem. Han var overbevist om, at netop som tiden er nu, hvor de unge endnu tidligere end før kastes ud i livsvigtige problemer, må man lytte, for at kunne forstå, og for at kunne være til hjælp.

Hvor var han ked af det, og hvor var I vist gale paa mig, når jeg viste mig i døren og gjorde en ende på det, efter at vi havde ventet en rum tid på aftenkaffen!

Jeg vil ønske for Jer, hvor I færdes, at karnappassieren må hjælpe Jer i samtalsens herlige kunst, til ikke at kunne nøjes med snak, når I er sammen med Jeres kammerater, men at I ved, hvor meget man kan have ud af at drøfte tingene med hinanden, — lytte til hinanden, hvordan det kan hjælpe en fremad og ofte bringe klarhed i det, man syntes var umuligt at komme igennem.

*

De tre kvindelige talere i sommer gav tilsammen de tre ansvarstrin, vi har vist Jer: Søster Rigmors tale om Diakonissestiftelsen hørte ind under den enkeltes ansvar for arbejde og for, hvem man vil tjene, Karen Bardenfleths fortælling fra Indien mindede os om vort ansvar udadtil, og frk. Sassenhaus om den forståelse og nænsomhed, som vi må opøve hos os, når vi vil arbejde frem mod det menneskeverdige liv for alle, et stort mål, som enhver må give sit til.

*

Turene blev gennemført planmæssigt trods det mindre heldige vejr, vagtparaden trak op foran Fredensborg 6. maj, Frilandsmusæet i Lyngby, Helsingørs herligheder og København fra Amalienborg til Saxogade blev studeret med Boyes gode gennemgang i forvejen som nødvendig hjælp. Og til sidst en dejlig Sverigestur! Det er et kig ind i et forjættet land!

5. Juni var vi indbudt til Helsingø og omegn, til herlig kaffe i hjemmene, foredrag af biskop Scharling i præstegaardshaven og aftenfest i Kirkeligt Samfund. Vi har gennem årene haft mange gode og glade timer i den kreds, og vi takker dem hjerteligt derfor.

*

Vores første fest var 17. maj. Og med C. P. O. som taler og Olav Akerlie som den drevne 17. maj-arrangør kunne vi nok faa en fin aften. Vi havde som sæd-

vanlig indbudt norske fra Hillerød-egnen. Naar 17. maj altid har haft noget ganske særligt over sig, er det både fordi Norge har en oplevelse som baggrund for nationaldagen, som ingen af vi andre nordiske lande, og fordi 17. majs betydning var ligeså levende for C. P. O. som for nogen Nordmand. Han spruttede af stolthed over, at vi i Norden havde en 17. maj.

Sidste søndag i maj havde vi som altid Askovsøndag. Det har været naturligt for os, som har været de mange år i Askov, at holde forbindelsen åben med skolen på denne måde, og Arnfred, som ikke blot er skolens forstander, men den, vi har arbejdet nærmest sammen med derovre, har hvert år været taleren. Den søndag var for os et bindeled mellem vore to verdner. I år begyndte vi tidligt på dagen, da de piger, som havde boet paa »Veum«, vort Askovhjem, for 25 år siden, havde bedt om at måtte komme med. Det var en stor glæde for os, og vi fornøjede os ved gamle gode minder. Der var fuldt i gymnastiksalen, og om aftenen som ellers »åbent hus«, Arnfreds form for »kaminstuepassiar«.

Ved Valdemarsdagen den 15. juni talte landstingsmedlem Grethe Mølbak Frederiksen, mor til Lars og svigermor til Helene Bøggild. Grethe er vokset op i Askov og har været der sammen med os som ung. Nu kædede hun på en meget smuk og værdifuld måde dagens indhold sammen med vore ungdomsminder, så hendes tale ligesom blev slutstenen, en påpegen af det inderste i C. P. O.s sønderjydske arbejde.

Om aftenen løb *sommerens skuespil* af stabelen: Goethes »Faust«. Emil som Faust, Boye som Mefisto, Rigmor som Gretchen, Bent som hendes broder, og i mangel af Karen (som havde andet at passe!), hendes søster Anny som Martha, og Vilhelm — som Vorherres stemme.

Det var naturligvis både et voveligt og umuligt experiment, men jeg fortrød det ikke. På grund af min stemmedårighed i maj maatte jeg tage lærere til alle hovedroller. Men som Madonna havde Eva Bording Jørgensen sin replik, og som anfører i talekorene havde Ida Eg Larsen store opgaver. Jeg tog foruden Gretchen-optrinen det første af 1. del og det sidste af 2. del, for at Gretchen-motivet kunne få sin store baggrund. Jeg var ikke rask nok til at arbejde ret meget med den ydre iscenesættelse, men diktionen, som for mig altid har været hovedsagen, fik vi helt godt i orden, saa eleverne fik det vigtigste: oplevelsen af de værdifulde ords indhold og af den vældige linje i digterværket. Som ledsagemusik havde jeg valgt tre Schubert-ting, to større religiøse kompositioner, som hørte sammen med Guds nærvær og indgriben, og som borgermilieuets melodi »Lindetræet«. Men djævlene kunne jeg ikke finde hos Schubert, da måtte jeg — via Schultz — tage nogle hyl fra Gounod.

Den største oplevelse ved stykket var fængselsscenen. Det var af hensyn til den, Rigmor skulle have den rolle. I amatørspil må man søge efter den, som har indre dækning for ordene. Det har været det mærkelige gennem årene at se Emils indre vækst afspejles i hans spil, og sådan også i år. Men denne gang så vi det mere end nogensinde før hos Rigmor. Det er beklageligt, at den kunstneriske kombination Emil-Rigmor ikke kommer til at spille mere paa Frederiksborg, — — men ellers kan I vente Jer, at skuespillene i fremtiden vil blive det helt store, i det stykke ved jeg, at Haugstrup er min overmand. Jeg glæder mig allerede nu til næste elevmøde af den grund.

Elevmødet imødeså vi med stor spænding, men egentlig mest af hensyn til C. P. O., vi var så sikre på, at i år ville I komme, så mange I bare kunne, vi vidste, at det ville blive den sidste strålende festdag med den lykke, det har

været, når vi kunne se ud over Jer alle, og selv om vi ikke fik snakket så meget med hver enkelt, mærkede, at vi var eet i alt det, som vi har fælles, det var der straks, og var ikke noget, vi skulle arbejde os op til. Når man har »det naturlige højskolesind«, og det har vi haft på Frederiksborg, tænker man ikke på, om I lige har været på skolen eller det er længe siden; vi ved bare, at I hører os til, og at det er dejligt at være sammen.

Det var sådan for os, at vi i vore foredrag til Jer ligesom måtte samle, hvad der har været det drivende for os i vort arbejde, og jeg tror også, det kom tydeligt frem, og derfor viste det også vor store forskellighed. Mens jeg har været mest optaget af, om de bestandige værdier kom med ind i de ny tider, har C. P. O. været spejderen, som ud fra sin viden bagud altid stirrede frem efter det kommende, med ansvar for det.

*

C. P. O. kaldte sit foredrag:

Folkehøjskolen, dens storhed og dens farer.

Og jeg gengiver foredraget i sine hovedtræk ud fra nogle optegnelser, han havde gjort.

Når jeg efter 30 års arbejde på Askov og Grundtvigs højskole ser tilbage på, hvad der er sket, føler jeg mig overvældet af tak og af ængstelse og — anger.

De muligheder, som højskolegerningen frembyder for at blive et Guds redskab til velsignelse for de unge, der kommer, er så store, at man — hvad end andre mener, — føler sig knuget ved tanken om ens egen gernings utilstrækkelighed. Hvad her er gjort, træder i skygge for det, der er ugjort.

Af de mangfoldige muligheder, der foreligger, nævner jeg kun de to oplevelser, der hører den »tidløse« højskole til. Højskolen i alle tidsaldre. Oplevelsen af at glemme sin egen ensomhed og nød og den glimtvisse oplevelse af »livets mening.

Fra stadig flere sider hører vi, at ensomheds- og forladthedsfølelsen mere og mere bliver ungdommens grundstemning i Nord- og Vesteuropa. Trods stigende befolkningstæthed og størstædernes vækst gribes ungdommen af lede ved egen magtesløshed, af håbløshed og mismod, — de stærkere naturer af selvoptagethed og karrieresyge. For disse og for næsten alle unge betyder højskoleopholdet en menneskelig oplevelse, en samfundsoplevelse, der standser selvkredsning og får tanken om andre til at mildne selvoptagethedens syge. Midlerne hertil er de særlige muligheder for venskabsforhold og kammeratskab, som højskolelivet frembyder, samarbejdet med ligesindede kammerater i timerne og arbejdet med letforståelige og socialpolitiske problemer, med historiske og digteriske emner.

Har man een gang været helt borte i selvforglemmende lytten til fortællingen om en andens skæbne, eller til andre, måske fjerne livsforhold af stor menneskelig interesse, så sker det lettere næste gang og næste gang igen. I et milieu, hvor alt og alle er indstillet på at lære nyt og det af lærere, som spiser ved samme bord og måske sover under samme tag, er sindet mere åbent end på arbejdspladsen eller på en træt fyraften.

Ja, højskolen, d. v. s. kammeraterne og lærerne, har enestående muligheder for at forvandle de unge ensomme og individualistisk indstillede unge til medmennesker og føre dem ind i de store livssammenhænge: ind i det folkelige og mellemfolkelige, i den sociale og politiske og måske ind i den vigtigste af disse: den arbejdssammenhæng, der gør alt arbejde, ligegyldigt hvilket, til et led i en helhed af gensidig hjælp.

Den anden storhed ved højskolen er det menneskesyn, der for de grundtvigske højskoler — udtalt eller udtalt — er den store forudsætning for og den store magt i deres gerning, et menneskesyn, der er ligeså altomfattende, som det har adresse til den enkelte. Dets forudsætning er den første trosartikkel, der for den, der nærmer sig højskolen, bliver den store oplevelse. I sin dybeste grund bygger højskolen på *Gudstanken*, bestemmelsestanken for hvert menneske, for hvert folk og hver folkegruppe. Der er et mål, en mening med livet.

Men vi har svigtet.

De to vældige begivenheder, alle tiders største efter kristendommens gennembrud: Verdenskrigens forfærdelighed og kommunismens sejr i østverdenen kom bag paa os. De to grundforhold i nutidshistorien må indarbejdes i vort historie- og menneskesyn, må gøre det langt mere realistisk, langt mere omfattende, må tvinge os ud i det mondiale — globale — universelle.

Dansk

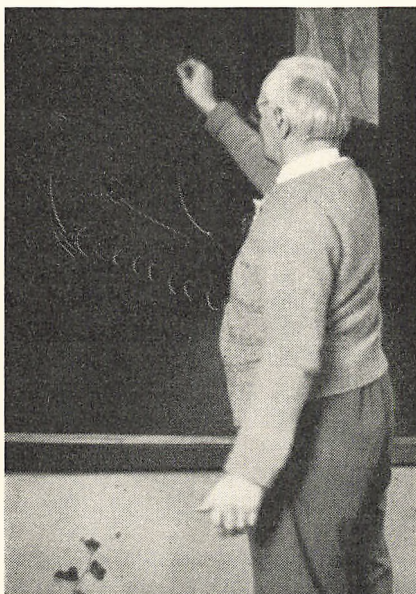

Nordisk.

og

Elevmødet. Farvel 46—47!

Hver Frederiksborger sit vikingskib!

Samtidig har verdenskrigene og kommunismen givet en vidunderlig stadfæstelse for højskolesynet paa det nationale og det mellemfolkelige, på Sønderjyllands mindretalsproblemer og F. N.

Mest af alt har højskolens menneskesyn stadfæstet sig i det sociale. Hvordan tager vi dette: med Gud og uden Gud. Her må vi være tro mod højskolens sag. Vi må betone den sociale og den politiske sammenhæng, så ansvarsfølelsen vågner. Her har højskolen ikke været stillingen voksen — så var kommunismen ikke kommet bag på os, og arbejderne havde ikke vendt os ryggen.

Og er det gået os bedre med Gudstanken, bestemmelsestanken? Har vi kunnet hjælpe ungdommen til at se, at der er et mål, der er en mening med livet — eller har vi også der svigtet?

Vi måtte også ved denne lejlighed have Guldagger på talerstolen, han, som har været hos os de 10 hele år, og mere end nogen lærer kom til at bære krigens byrder sammen med os, og som nu fortsætter det nordiske arbejde på vort nordiske hold i Kungälv. Husk det, hvis I skal til Sverige eller kommer derop, at vel er Kungälv en helt anden skole, men den jordbund, hvorfra skolen er vokset op, er Frederiksborg, og »det kendes på frugterne«. Når vi ønsker alt det bedste for Frederiksborgs fremtid, må vi uvilkårligt tilføje: og for Kungälvs.

Vilhelm, Guldaggers efterfølger, talte i kirken, og — ja, kære piger, det var vel nok en triumf, at Rigmor (og jeg!) kom »tørt« igennem gymnastikopvisningen! Intet har været billedet paa vort Frederiksborgliv som gymnasterne på plænen. Der SAA vi det, vi ville. Der vil I også have følt den inderlige forbindelse og samklang, der har været mellem Rigmor og os, det har altid været, som om vi forstod hinanden helt uden at behøve at sige noget, vort arbejde hørte sammen og støttede sig til hinanden. På Frederiksborg sommerskole har vi tre hele tiden været sammen. Vi kunne ikke tænke os arbejdet der uden Rigmor. Vi har været så meget eet, at vi måtte holde op samtidig.

Husk nu at komme med gymnastiktøjet næste år! Hvor jeg glæder mig til at se Jer igen i sving! Næste år må I komme som en særlig gave til mig, ellers bliver det så svært at komme uden C. P. O.

29. Juli havde vi forældremøde. C. P. O. holdt sit sidste foredrag. Jeg vil prøve at gengive det efter hans punktoptegnelser:

Bedsteforældrene og forældrene mødes idag med ungdommen, fortiden med nutiden og fremtiden.

Forældrene er gamle højskoleelever, og skolen hedder Grundtvigs Højskole. Det kunde derfor være fristende at se højskolen som FORÆLDRESKOLEN i lighed med friskolen og det hele grundtvigske princip, hvor forplantningen af arven er hovedsagen, en fortidsindstillet skole. — Altsaa det mest modsatte af et andet skoleprincip, det marxistisk-kommunistiske, hvorefter en nutids- og fremtidsindstillet skole vil bryde med fortidens traditioner.

Dette er en ulykkelig oplægning af problemet — den skærper modsætningerne, uddyber kløfterne, gør fremmed overfor fortiden eller fremmed overfor fremtiden.

Opgaven er en helt anden. Den tager sigte på det, der er indholdet i øjeblikket og på det, som nu er ved at ske i de unges sind, det, der vil gøre denne tid til en historisk stortid i Nordens historie, i Englands og U. S. A.s historie og i hele verdens historie, saa fortids- og fremtidsfanatikere kan finde sammen i en ny mennesketype, den store sammensmeltningsproces af det bedste i det gamle og det bedste i det ny.

Lad os engang se tilbage og se frem, prøve at gøre det med nutidsøjne, ikke med vore fædres og vore bedstefædres.

Når jeg ser tilbage, ser jeg hele den grundtvigske arv: den kristne arv, den nationale arv og den sociale arv. Når jeg i karnapsnakken bliver tvunget op i et hjørne, sker der dette for mig, at arven deler sig i det tidløse, det evige, og det tidsbestemte. Når jeg ser fremover, ind over jerntæppet, ser jeg hele den marxistiske ideologi, den kommunistiske fremtidsstat, ser en kraft og idealisme, så jeg skælver. En dennesidighed, et »rige af denne verden«, mens det største og rigeste i menneskelivet er det tidløse.

Denne uro, stormløbet mod vor vestverden, er ikke sket, uden at der har været noget bundraaddent ved alt, — uden at vi i vor optagethed af det folkelige og det kristelige har overset store og frygtelige sider af livet, — en synd i vort liv, som nu hævner sig med døden.

En livsfornyelse er altid smertelig. Ungdommens oprør stammer fra en skyldfølelse, de føler sig medansvarlige for de misforhold, især de sociale uretfærdigheder, der har rejst den store kamp mod de besiddende.

Højskoleungdommen har vist mig, at verden gaar aldrig i stå, at alt må underlægges fornyelsens lov, at alt må revideres på ny og på ny.

Jeres spørgsmål har tvunget mig ud i en kritik og selvkritik, tvunget mig til at skelne mellem det tidløse og det tidsbestemte, det positive og det negative i alle trossystemer, mit eget og andres, har tvunget mig til et evigt arbejde med de gamle sandheder og de ny sandheder. Aldrig færdig, altid på vej, når man følges med ungdommen.

I børn, tal med Jeres forældre, »vend børnenes hjerter til fædrene«, I forældre, tal med Jeres børn, »vend fædrenes hjerter til børnene«, for fremtiden vil altid være en syntese mellem fortiden og det ny, som bryder på, for i alt sundt liv findes begge de to grundlag: livsforplantning og livsfornyelse.

*

Paa musiklejren måtte vi i år savne Bjørn Hjelmberg, som studerede i Italien, men Grytter og Schultz tog deres tur i et glimrende humør, og mange af deltagerne var »oldingene« fra de aller første år, som endnu engang ville mødes i det festlige samarbejde. Vi mødtes da engang senere med alle tre ledere til en lærer-farvelmiddag, hvor jeg fik lejlighed til at sige dem tak for det uvurderlige tilskud, de har givet til vore somre. En højskolelærer skal ikke være kunstner. Men han skal have et levende, modtagende forhold til kunst, for at det rigtig kan lykkes. Der er noget i højskolens arbejdsform, som kræver det. Tydeligst har vi oplevet det i samspillet mellem sommerens musik, gymnastik og C. P. O.s fortælling og så skuespillet. Det hører sammen alt sammen. Men det klinger under hele sommerlivet, hører sammen med og forløser tak og undren. Vi er uendelig taknemmelige for, at også kunsten har været med, så den stadig har arbejdet i os.

*

Der er sket store ting i lærerkredsen. ¹⁶/₅ fik Vilhelm og Karen en datter, som den ²⁷/₆ blev døbt i frimenighedskirken og fik navnet Anne Kirstine efter sin oldemoder, som lige er død. Vi fik lov at være med til festen alle sammen, og det var en sand højtide.

I de sidste dage af juli holdt Jytte Jagd og Ola Skogstad bryllup, først i Århus, og senere en norsk fest i hans hjem i Alvdal. Deres adr. er Sund folkehøjskole, Saxhaug, Norge, det er Haugsands skole, saa det er snart en hel Frederiksborgkoloni.

Den 3. August var der bryllup både for Inger Hansen og Olav Akerlie og for Ellen Margrethe Dons og Boye. Vi havde gesandter ude begge steder, men selv var vi ikke raske nok til at komme med til de strålende fester. Akerlies er i Oslo, adr. Menighedsfakultetet, Boyes er nu installeret paa Nordborg slot, ingen bedre!

Og så har vi fået et »barnebarn« i Kungälv! Guldagger og Carin fik en datter 1. juni, og da Guldaggers fader er for gammel til at tage rejsen, kom de herved og fik hende døbt i Guldager kirke d. 16. septbr. Der var jeg med, sammen med forældre, bedsteforældre og Guldaggers broder og »næsten broder«. Det var en inderlig skøn fest, hvor farmor bar sin lille navne Elise Margareta, og hvor vi alle stod de to glade forældre helt nær. Kan man tænke sig nogen rigtigere måde at fejre dåben på, alt efter forholdene, end vore Frederiksborgfester, og denne sluttede kreds, hvor glæden var stor for os alle.

*

Og så ophører mit samarbejde med skolens bestyrelse.

Er der noget skønnere at leve på bagefter end mindet om et samarbejde uden skygge eller plet, alene præget af, at mennesker vil hjælpe hinanden med noget, som betyder så meget for dem, at det er deres glæde og uafviselige trang at være med i arbejdet. Det er det minde, som nu skal være mig en hjælp.

Grundtvigs Højskoles bestyrelse har vist, at institutionsformen indenfor højskolen ikke blot er mulig, men kan være en styrkelse bag det daglige arbejde på en sådan måde, at det åndelige arbejde får bedre muligheder.

Vor formand, ligningsdirektør H. C. Henningsens indsats for skolen i de 14 år kan ikke sættes for højt. Han var betingelsen for vort arbejde. Vi var urokkelig sikre på hans åndelige frihedssyn, og vi var lige så sikre på, at han kom, hver gang vi kaldte, fordi vi trængte til ham. Det var vor og skolens lykke, at vi mødte den mand, som røgter sit betroede — og store — pund til Guds ære og menneskers gavn.

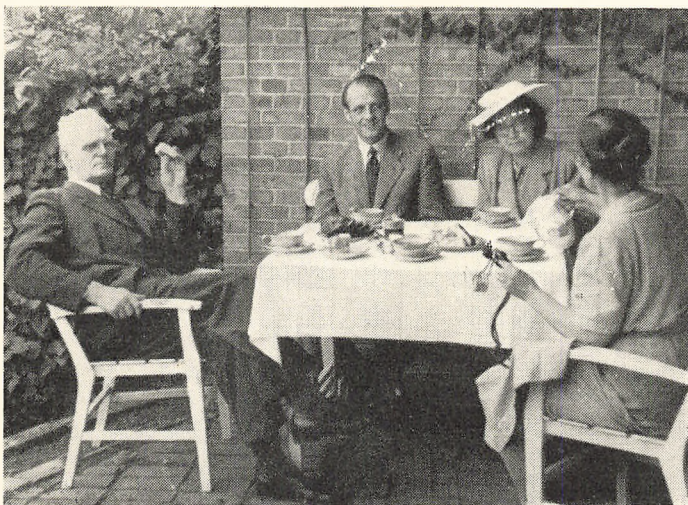
*

Det har været en stor værdi for os, at vi beholdt Borup som elevforeningens formand. Hans godvilje har lyst over os og har hjulpet til, at vi tør sige, at det er Frederiksborg Højskole og det er Grundtvigs Højskole.

Vi har aldrig haft kræfter til at dyrke venskaber. Men vi fandt dem i vor nærmeste kreds, hos vore elever, hos vore kære lærere, som kom så nær ind på livet af os, og i skolens bestyrelse og elevforening.

Vi har begge to trængt så meget til varme. Vi takker Jer alle for samarbejdet, for overbærenhed, hvor det tiltrængtes, og for den godhed, vi behøvede for at kunne give os hen i arbejdet.

Pip Christiansen.

EFTERÅRET OG C. P. O. CHRISTIANSENS DØD

Allerede den 3. august flyttede vi vore møbler ned til Virum, men indrettede i havestuen en hyggelig opholdsstue for *folkedansere* og *spillemænd*, som havde kursus her 7.—13. august. C. P. O. var sendt til sin ven, Oluf Larsen Odd i Broby, for at hvile ud efter sommerskolen og undgaa overanstrengelse ved flytningen.

Det var rigtig sundt, at vi havde de glade kursister, som havde været her før, saa de var hjemme straks, der var ikke lejlighed til at gå og sørge over, at afrejsen stod for døren. Og så fik vi sådan en køn afslutning. C. P. O. var kommet hjem, og forstander Thyregårds fra Jebjerg var kommet paa besøg, han er formand for Danske Folkedansere. Han holdt en køn tale til os, og vi stod der så glade og fortalte om vore folkedanseoplevelser, — og tænk! Spillemanden havde tilegnet mig en dans »Pips mazurka«, — saa nu har vi både en Frederiksborg-reinlænder og Pip-mazurka! Det var vores sidste aften på Frederiksborg, og den blev så lys og hjertelig, som vi bare kunne ønske det, et godt minde for mig nu!

Spillemanden, lærer Walter, kørte C. P. O. ned til vort ny hjem, og vi havde det så hyggeligt. Paa den måde gik det til, at C. P. O. har været her, og han var så glad og forventningsfuld efter vores ny, stille liv.

Den 13. august rejste C. P. O. og jeg til Arildsleje, en lille fiskerby på nord-siden af Kullen. Der havde familien Christiansen sine sommerferier i mange år, den natur elskede C. P. O., der skulle han nu have en uge som afskedsgave efter de mange travle år, hvor vi kun har rejst i »embeds medfør«, det var 16 år siden, vi havde været der.

C. P. O. var også inderlig glad for at gense de minderige steder, men det var tydeligt, at kræfterne var mindre end ventet. Imidlertid var han meget optaget af, at redaktør Edvard Petersen, hans gode ven ved Kristeligt Dagblad, havde opfordret ham til at skrive om sit eget liv, sine egne erfaringer under sine 38 højskoleår. Jeg syntes, han skulle hvile, men nej! Det var en altfor morsom opgave! Og udklippene stablede sig op til brug for lederartiklerne som sædvanlig!

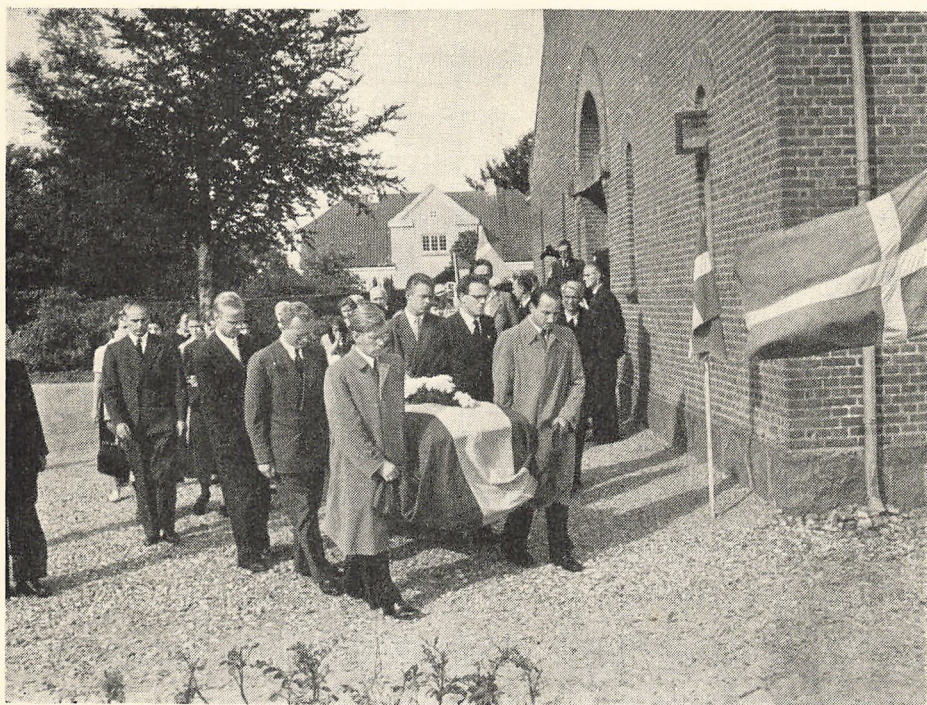
Den 20. august kom Jens Carl over til os og holdt min fødselsdag, og han fik sådan en god dag sammen med sin fader. Den 22. rejste vi til Ljungskile. C. P. O. havde måttet opgive at tage til Gøteborgkursus'et paa Fana, men nu havde han fået den venlige indbydelse til at være med på de svenske højskolars årskursus uden at skulle tale, så det skulle ligesom være en lille erstatning for, hvad han havde måttet give afkald på. Her kunne han gå mellem alle sine venner og høre på de andre, og I ved, at han netop så gerne lyttede uden selv at få ordet.

Vi havde der nogle dejlige dage, der var så mange af vore bedste venner, også tidligere Frederiksborg-lærere. Den 24. var vi bedt med en af dem, Blomquist, som nu er rektor på Tyft, en skole, som ligger ude i skærgården. Han kørte os sammen med en svensk rektor derud, og det var den herligste aftensol over skærgårdsøerne. Vi sad bagi og nød det ganske stille. Efter en hyggelig aften og en god nattesøvn var vi tidligt oppe, og hjemturen var lige så køn i morgensol.

Så kom en travl dag, da det var kursus'ets sidste. C. P. O. ville have alt med, og så ville han ovenikøbet slide med den 3. af artiklerne til bladet. Han hvilede to gange den dag. Da vi skulle gå over til det sidste møde, sagde han til mig: Husk nu, at vi har ikke bedre venner end vore svenske venner her.

Det var en meget lang afslutningsfest, men vi lagde ikke mærke til, hvor sent det var blevet, for det var altsammen så smukt, — bl. a. læste vores Lasse Englund digte —. Da det hele er forbi, springer C. P. O. pludselig op, og da vi havde aftalt, at han ikke skulle tale, havde jeg ikke engang hans dråber med, han gik ikke op på talerstolen, men stod nedenfor podiet i den store, skønne Grundtvigssal, hvor der hænger et stort billede af Grundtvig. Han fortalte om, hvordan han havde lært den svenske højskole at kende, nævnte alle de steder, hvor vi har været i længere tid og har haft de trofaste venner igennem årene, og han sluttet med at sige, at nu havde han været med her, »jeg har glædet mig over alt, hvad jeg har hørt, jeg føler mig i den inderligste samhörighed med Jer«, — så vaklede han, rektor Degerman støttede ham, de lagde ham ned, jeg sprang efter dråberne, det varede kun minutter, — jeg forstod straks, at dette var døden. Han var ikke ved bevidsthed, efter at han faldt. Det var d. 25. august Kl. 23,30.

Kursus'et skulle rejse næste morgen kl. 9, men før de skiltes, samlede vi i Grundtvigssalen, hvor C. P. O. nu hvilede på en bære foran alteret og under Danebrog. På det tidspunkt kunne jeg ikke sige noget, men jeg ventede: Hvilken salme ville de synge? Men jeg havde ikke behøvet at ængstes for de fremmede, for C. P. O. havde jo paa denne skole holdt Gøteborgkursus, og han og rektor Hellerstedt forstod hinanden helt. Men alligevel var det som et under for mig, at de stemte i med »O. Kristelighed«, den salme, C. P. O. holdt mest af af alle. Jeg kan ikke gengive rektor Hellerstedts tale, blot sige, at den var sådan, at jeg ikke savnede mit eget land og mit eget sprog. En tak til Gud for et velsignet liv.

Hans død svarede til hans liv, — altid give sig selvforbyggende hen i tak, altid bange for ikke at få sagt den tak, hans hjerte altid følte, og i tak til Norden, den sag, der var hans store livsansvar. Han lignede så helt sig selv i døden, med et smil så lyst, som ville det sige: O, livets under. O, dødens under. Gud ske evig tak.

*

Den 27. august havde vi en højtid i frimenighedskirken, inden kisten den næste dag førtes til Askov, hvor vi har en stor gravplads for min familie.

Ved kaffebordet holdt jeg denne tale:

Vi er samlede her i aften til hjemmets takkefest.

Vi vil takke for den kærlighed, som gennem Carl Peder strømede ud over denne skole og gjorde den til et hjem. Den kunne nå til hver eneste, og det var ham en dyb trang, at den skulle nå til alle. Han hilste os godmorgen med sit strålende taknemlige smil, skønt han måtte blive liggende, men hans kærlighed bar os, når vi måtte gå alene ned til eleverne. Og når han saa skulle til time! Han måtte et smut gennem køkkenet, så han lige kunne få set pigerne! Og så blev der lyst og glad derude.

Og overfor eleverne må jeg altid tænke på salmelinjen »Gør den kolde kundskab varm«. Hans hjerte var altid med i undervisningen, derfor blev den levende og varm for de unge.

De, der ikke kendte ham, troede, han var overfladisk, fordi han var saa mild

og venlig overfor alle, altid positiv. Men det var jo, fordi han overfor ethvert menneske huskede, at det var »skabt i Guds billede«. Skabelsestroen var grundlaget for hele hans forhold til mennesker.

*

Herrens røst var over støvet,
da han skabte mand af muld,
aldrig vorder overdøvet
efterklangen underfuld.
Klart den toner på vor tunge,
når som mennesker vi sjunge:
I Guds billed skabtes vi.

— — —
Som den, der ved i hytten godt
hos fader på det høje slot,
han har sin visse bolig.

— — —
Da fyldes med den visdom vi,
som ydmyghed er sjælen i,
nerved ej hovmod hæfter.

*

Han var en natur med en langsom, harmonisk udvikling. Den allertørste gave, han gav mig, var en brevpresse med en snegl på. Den skulle betyde: jeg er på vej til dig, men du må forstå, at det går med sneglefart.

Sådan var det med alt. Han skulle vokse langsomt, men var han nået frem, havde vi den usvigelige tryghed hos ham. Man skulle ikke tro, det gjaldt hans gudsforhold, hvor han altid bevarede sin barnlige tro. Og dog. Også der var han sneglen, som hver dag langsomt, men aldrig svigtende søgte at komme nærmere ind til alt, hvad Gud har givet os, nærmere ind til forståelsen af, hvad der var Guds vilje med ham.

Nej, han var ikke overfladisk. Vi fandt i hans tegnebog en julehilsen, som Rigmor havde skrevet den jul, da tyskerne havde skolen. Der stod ikke så meget, men det viste, hvor inderligt hun hørte sammen med os og arbejdet her. Det er 5 år, siden han fik den.

Hans kærlighed havde en stærk underbygning. Bøn og læsning var dagens omkvæd. Vort arbejde blev båret af hans bøn. Og af den lykke, han vandt derigennem. Han havde ikke kræfter til at være med til morgensang. Men han gjorde salmebogen levende for os. Han læste den, kunne aldrig mættes af den, og aldrig var han lykkeligere, end når vi fik tid til at synge salmer for ham.

Og hans kærlighed var underbygget af hans tak. Lyste solen, takkede han for det, men også for gråvejrets rigere toner, som hans fader havde lært ham at se. Så snart han så ud i haven om morgenen, takkede han for, at han kunne bo midt i det grønne, han elskede den have. Og hunden, Kalatlit! Hvor var han taknemmelig for dens trofasthed.

Om levende blev hvert træ i skov, og var så hvert blad en tunge, de kunne dog ej Guds naades lov med værdelig røst udsjunge. Aldrig kunne takken blive rig nok for ham. Aldrig kunne han trættes, men måtte juble af tak.

Særlig takkede han for de små børn. Den sidste morgen var han sammen

med små børn. Vi var i besøg hos en af vore svenske lærere, som nu er rektor på en skole ude i skærgården. Vi havde haft en fredelig aften derude, og om morgenen gik vi tidlig ud i den store have, een stor græsplæne med gamle frugttræer. Rektorens to smaa piger kom hen til os. Den lille Gudrun, 2 Aar, lagde frimodig sin hånd i Carl Peders, og moderen sagde undrende: Hun plejer aldrig at ville gaa hen til fremmede. Og nu sad han der på bænken med Gudrun på skødet og Eva ved siden og den alvorlige Ingvar overfor. Det er det sidste personlige »billede«, jeg har af ham, og det passede så godt.

Han takkede også for vennerne og for eleverne. Han trængte selv så meget til kærlighed, *levede* af kærlighed. Børnenes umiddelbare svar var deres åbne tillid mod ham, selv om de ellers kunne være ængstelige. Elevernes svar var deres åbne tillid, så de altid samledes om ham og aldrig kunne få talt nok med ham.

Selv fra sine nærmeste kunne han trænge så meget til kærlighed. »Jeg ser jo, at hele dit liv og alt dit arbejde er kærlighed til mig, — men jeg trænger til, at du også skal sige det i ord. Sig, at du elsker mig.« Han følte, at selv i den største kærlighed når mennesker aldrig hinanden helt, — kun Gud magter det.

Dette menneskesyn og denne tak havde han fra sit hjem. Hans mor gav ham den dybe fromhed, hans fader hvælvede den høje himmel over hele hans liv og alt hans arbejde. De to var med til at bygge denne skole, fordi de havde givet ham den grund, han byggede den på.

Carl Peder forstod ikke de mennesker, som ikke viser kærlighed. Han blev forbavset, når han mødte dem, det gjorde ondt. Hvad er menneskelivet, om det ikke er kærlighed?

De sår, han bar på, fik han, når han rakte hænderne ud mod mennesker i tillid og forventning, — og de tog ikke imod dem, viste ham tilbage. Det var en dyb smerte, som han bar uden ord.

Varmen i hans væsen var så afgørende, at den tog brodden af hans intelligens. Derfor betød han så meget i samarbejde med sine egne og med andre, som han kunne være et bånd imellem. »Børnlille, elsker hverandre«, det var retningslinien. Han kunne ikke bedømme eleverne, for han så altid på det bedste hos dem, og han dømte ikke dem, som havde andre meninger end han selv. Om man kom til at vise hårdhed, ville det skade Guds billedet både i en selv og i den, man var hård imod. Og først og fremmest må da alle kristne kunne samarbejde i kærlighed.

Lad styrte alle vægge,
som skiller kristne ad!
Forener Jer, I bække,
og glæder Herrens stad.
Foren dem, Helligaand,
thi hjerterne så mange,
som ofre dig lovsange
er bække i din hånd.

Der er et vers af Bjørnson, som han fra sin ungdom elskede. Jeg husker i øjeblikket ikke andet af det end ordene: Kærlighedens genskabermagt. Den er det, vi i dag takker for. Kærlighedens genskabermagt har vi oplevet i Carl Peder.

Hans livs indhold var undren og tak for livet, som det er for et Guds barn. Hans tak til Gud var det, som gav ham det levende ord, som kan hjælpe mennesker.

*

Ved kisten i frimenighedskirken bad jeg denne bøn:

Vi takker Dig, Gud,
 at Du sendte ham til os og til denne skole
 som et vidne om Din almagt,
 at Du kan fylde et menneske med Din kærlighed
 saadan, at det bliver Dit redskab.
 Vi takker Dig for, at han ved Din kraft
 gav os et hjem, som var trygt og varmt,
 at han kunne værne de svage og løse de bundne sind.
 Vi takker Dig for den lykke,
 som fyldte hans hjerte i lyst og i nød,
 fordi han var Dit barn.
 Vi takker Dig, fordi vi levede
 i lyset fra hans lykke.
 Gud er god.
 Lovet være Gud for Carl Peders velsignede liv.
 Fred med de levende, fred med de døde.
 Herren gav, herren tog, herrens navn være lovet.

*

Begravelsen foregik i Askov den 30. august. Mange højskolefolk og mange gamle elever var samlet der. Det blev en lys takkefest trods sorgen. Vi sang de strålende salmer »I al sin glans nu stråler solen« og »Lyksalig det folk« og »O, kristelighed«. Men også: »Hil dig, frelser og forsoner«.

Før kisten skulle bæres ud, og mens de nærmeste mandlige slægtninge stod omkring den, rejste vi os alle og sang: »Guds ord det er vort arvegods«. Da forenedes det for mig alt sammen, Askov og Frederiksborg og meningen og viljen bag alt det, som vi har levet sammen.

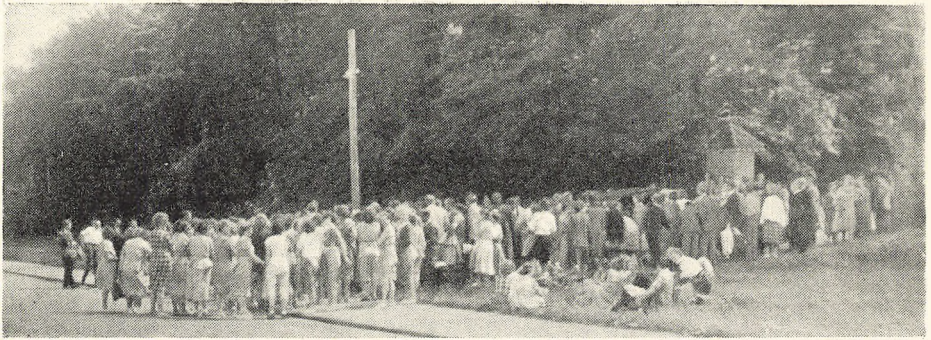
*

Så må I da, hver især, have en inderlig tak fra os begge, Carl Peder og mig, for al den rigdom, I har bragt ind i vores liv. Tak, fordi I kom til os, tak for Jeres tillid og trofasthed, tak fordi vi fik lov at gøre vor skole til et fælles hjem for os og Jer. Tak fra vores drenge, fordi I altid tog dem op i kammeratskabet, saa snart de kom hjem.

De 17 Frederiksborg-år har været en streng arbejdstid, over vore kræfter, men I gjorde det til de lykkeligste år i vort liv.

*

Nu ønsker vi alt godt for skolen i den kommende tid. Vi tror, at der vil blive godt for os »gamle« at komme paa Frederiksborg i fremtiden. Vi vil holde sammen om vor gamle skole og hjælpe Karen og Haugstrup så godt vi kan, og vi ønsker dem velsignelse til at gøre en god højskolegerning.

FRA SEPTEMBER TIL NOVEMBER

1. september flyttede vi ind på Grundtvigs Højskole med vore to børn og 1. en flok piger til hjælp i køkken og stuer. De første to måneder var her forskellige stævner. Teologiske studenter fra universitetet holdt møde sammen med nogle af deres professorer. I oktober kom »Teologisk Oratorium« med kursus i fem dage. Det er en forening af præster, som arbejder meget med gammel kirkesang og kirkebøn. Umiddelbart efter rykkede Københavns politiske ungdomsforeninger ind til en week-end sammen med officerer fra »Folk og Værn«.

Den største begivenhed for os blev dog efterårsmødet den 5., 6. og 7. oktober, som også var vort åbningsmøde som nye forstanderfolk. Navnlig første og sidste dag var gymnastiksalen fyldt, så endog scenen måtte tages i brug. Skolens naboer og venner, folk fra nær og fjern, og gamle Frederiksborg-elever var stævnet sammen. Ordførerne var forfatteren Jørgen Bukdahl, der talte smukt om C. P. O. Christiansen, digteren Ole Wiwel, handelskonsulent i Sydslesvig Johs. Rosendahl, højskolelærerne Neermann Jensen og Vilhelm Nielsen samt forstanderne J. Terkelsen og Haugstrup Jensen. Endvidere rettede formanden for skolens bestyrelse, ligningsdirektør Henningsen, velkomstord til os. En aften underholdt Stig Mervild-kvartetten, og mødet sluttede med, at skolens lærerstab m. fl. læste Kambans islandske skuespil »På Skålholt« med Karen Nielsen og Emil Petersen i hovedrollerne. Efterårsmødet blev et godt møde. De mange deltagere følte som et håndslag til os og skolen.

Lærerkredsen

Af tidligere lærere ved skolen fortsætter Karen og Vilhelm Nielsen, konsulent Stryhn, Sigrød Jørgensen og Bent Jakobsen. Som nye kommer Svend Erik Bjerre, lærereksamen Silkeborg 1951, Sigurd Kramer, lærereks. smst. 1941, siden på Høng realskole, Ry højskole og Frederiksberg, og Mette Fog Pedersen, tidl. højskolelærerinde på Rødding. Hun og hendes mand, foredragschefen ved Statsradiofonien, har købt og bor i Begtrupps villa »Æbelholt«. Desuden kommer en norsk lærer, Yngvar Ustedt fra Oslo, og en svensk lærer Joseph Redfors.

Grete Søndergård fortsætter ledelsen af køkkenet. Gartnerne Jens Röpcke og Svend Nielsen varetager haven, dyrene og fyrene.

Sommerskolen

Som ny leder af pigernes delingsførerundervisning er ansat faglærerinde Cecilie Tøpholm. Hun har været lærerinde på Antvorskov, Haslev og Askov højskoler og er en erfaren og solid gymnastikleder.

Foreløbig plan for møder og fester

Tredie søndag i hver skolemåned holdes månedsmøde med gudstjeneste kl. 14, foredrag kl. 16 og underholdning om aftenen. Hertil er alle velkomne.

Fastelavnsmandag d. 25. februar kl. 19 skolefest med vinterens elevkomedie, hvortil tidligere Frederiksborg-elever i Nordsjælland og København indbydes.

Sommerens elevmøde holdes som hidtil den anden lørdag og søndag i juli måned. Det bliver i 1952 den 12. og 13. juli. Alle tidligere elever med pårørende er meget velkomne på deres gamle skole. Fru Christiansen kommer. Lad det som før blive en af skolens festdage. Vi ved, at det nok ikke er saa let for gamle elever at føle sig hjemme her under en ny ledelse. Men kom nu alligevel. Mødes vi alle i viljen til at føre Frederiksborg videre i den gamle hovedlinie, vil det sikkert lykkes.

Til slut kun dette: Det er os en meget stor glæde at kunne meddele, at vi på vinterskolen har 140 elever.

Og så — tak for breve og telegrammer, for mange gode ønsker og tanker i anledning af vor overtagelse af Grundtvigs højskole. Til kendte og ukendte sender vi hilsen og tak!

Karen og Haugstrup.

ET MINDEFOND FOR C. P. O. CHRISTIANSEN

TIL ELEVERNE FRA GRUNDTVIGS HØJSKOLE

Efter ønske fra flere sider blev det på elevmødet overdraget et udvalg af elevrepræsentanter at forestå en indsamling til en gave til forstander C. P. O. Christiansen og Pip som en afskedshilsen fra deres gamle elever.

Nu efter C. P. O. Christiansens død vil vi — efter samråd med elevforeningens og skolens bestyrelse — foreslå, at vi gamle elever i stedet giver bidrag til et mindefond, hvis formål bl. a. skal være sammen med elevforeningen og Grundtvigs Højskoles bestyrelse at få skabt et synligt minde på Grundtvigs Højskole om C. P. O. Christiansens og Pips gerning på denne skole.

Vi tror, at mange gamle elever føler trang til at bevidne deres taknemlighed overfor vort kære forstanderpar ved at være med til løsningen af denne opgave, og vi beder alle, som vil være med, indsende deres bidrag på vedlagte girokort (giro 6451), til elevforeningens sekretær, Frk. Guldborg W. Nielsen, Helsingø, som har påtaget sig at være mindefondets kasserer.

Der vil så på et kommende elevmøde blive truffet nærmere bestemmelse om, hvordan opgaven bedst kan løses.

Med venlig hilsen

Catrine Tychsen, Fritz Teichert, Bodil Pitter, Thyra Lyng Pedersen,
Finn Nielsen, Andreas List.

Ovenstående giver vi gerne vor tilslutning.

H. C. Henningsen.

Ernst J. Borup.

FREDERIKSBOR GKREDSENE

Vestjysk Kreds

Bestyrelsen består af Solvejg Svendsen, Fraugård, Mølby, Dagmar Plouborg Pedersen, Hoven, Tarm, og Niels Trabjerglund, Borbjerg, Holstebro, som modtager indmeldelser. Forårsmødet holdtes i Varde med Bent og Vilhelm og Hans Bruun. Efterårsmødet på Fjordvang med Pip som taler. Tilslutningen har været udmærket!

Nordjysk Kreds

Per Pinstруп, Møldruggård, er formand, Peder Sandal, Bjergby, Erslev, Mors, er kasserer, meld Jer til ham! Ved forårsmødet paa »Kilden« talte Pip, ved efterårsmødet samme sted talte Haugstrup og Vilhelm. Særlig i foråret var der mødt forbavsende mange.

Østjysk Kreds

Formand: Ella Ballegård, Bjerlev, Jelling. Kasserer: Kirstine Madsen, Lindbjerg, Randers, meld Jer til hende! Nyvalgt blev Axel Juul-Jensen, Abildballe, Flemming. Forårsmødet havde både Pip, Aksel Nielsen og Jytte Jagd, ved efterårsmødet talte Haugstrup og Bent. Fin tilslutning! Ved Forårsmødet 14. Marts taler Pip. Vel mødt!

Sydjysk Kreds

Formand: Ellen Margrethe Boye Andersen, Nordborg slots efterskole, som tager imod indmeldelser. Forårsmødet på Vojens ungdomsskole havde Vilhelm og forstander Hagelsø som talere. Efterårsmødet på Folkunghus, Gråsten, Emil og P. Marcussen. God Tilslutning!

Forårsmødet på Vojens ungdomsskole holdes 3. søndag i april, efterårsmødet på Folkunghus 3. søndag i oktober.

Fynskredsen

Formand: Eskild Gormsen, Eskedal, Kauslunde, modtager indmeldelser. Forårsmødet i Odense og efterårsmødet paa »Hjemly« friskole havde begge steder Pip som taler. God tilslutning!

ELEVGENERALFORSAMLINGEN

blev holdt under elevmødet d. 8. juli 1951. Ligesom elevmødet vist var det største i skolens historie, havde generalforsamlingen stor tilslutning. Under beretningen bragte formanden en tak til forstanderparret C. P. O. Christiansen og bød det nye forstanderpar Haugstrup Jensen og frue velkommen. Regnskabet godkendtes. Eva Jensen og Eva Haugaard genvalgtes til bestyrelsen. Der bevilgedes 1200 kr. til elevundersøttelser. Det vedtoges, at årsskriftet for 1951 helst skulle ned på 64 sider. Et udvalg af elever træder sammen for at indsamle en gave til C. P. O. Christiansens. Fru Christiansen takkede for den smukke tanke, men fremhævede, at den bedste gave vilde være, om man fortsat sluttede godt op om elevforeningen.

SMÅ MEDDELELSER

På sommerskolen havde vi den glæde at få Sigrid Moberg tilbage. Hun er nu igen på Bollnäs. Marie Johnsen var elev 46, og Eli Bjerre var kusine til »Hyllevang«, så vi havde kun kendte ansigter om os i sommer — det var en hjælp!

Rigmor har taget mod indbydelsen til at lede den kvindelige afdeling på Sønderborg Idrættshøjskole. I vinter er hun som ellers på Statens 4-måneders kursus.

Mule kommer heller ikke igen, da det falder naturligt, at fru Haugstrup har væveundervisningen. Men Mule har sin store virksomhed i Svendborg, og desuden kan hun ikke dy sig for megen undervisning rundt i kredsene. Vi siger tak for dygtigt arbejde og ægte højskolesind. Der skal nok blive højskole, hvor Mule har kursus!

Edith har fået en lejlighed i Hillerød. Hun er en omsværmet kursuslærerinde, men jeg tror nu ikke, det varer længe, før hun igen er midt i højskolevrmlen! Hverken højskolen eller hun kan undvære hinanden.

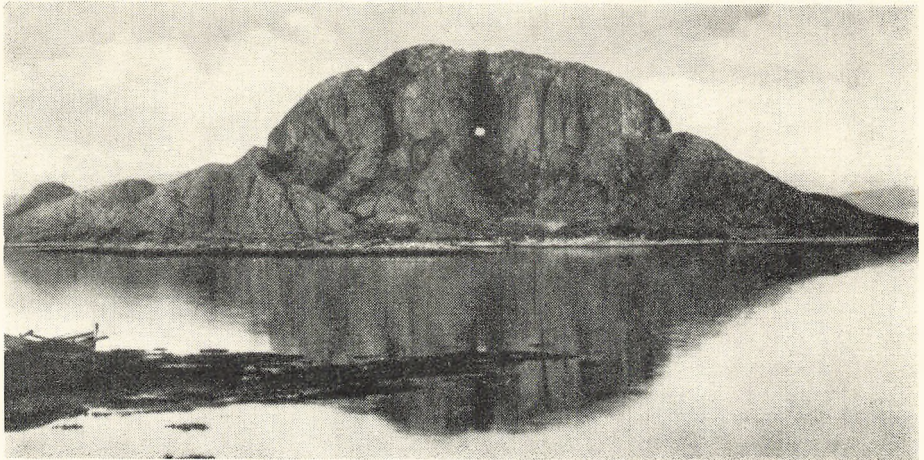
Thorvald vil I stadig møde, når I kommer til Frederiksborg. Selv om han ikke er i dagligt arbejde, holder han til på skolen.

Når I skal have anbefalinger, send så et brev til skolen med indlagt frankeret svarkonvolut. Det er skolen og ikke Pip, som har kartoteket!

Det blev vedtaget på elevforeningens generalforsamling, at elevskriftet skulle skæres et helt ark ned, da det ville koste mere at fremstille det i den sædvanlige størrelse, end der betales i kontingent. Det er meget kedeligt, at det netop skulle være i år, da der er sket så meget på skolen: Fru Begtrup og C. P. O.s død og forstanderskiftet. C. P. O. havde samlet interessante breve og »Ord«, som jeg med blødende hjerte har måttet udelade. Jeg håber, at I vil tage velvilligt mod det nedskårne hefte og forstå, hvorfor I må savne meget af det, som gjorde heftet morsomt og særpræget.

Pip.

Bl. a. var der breve fra Kiilsholm, Wesly, Iowa, U. S. A., Kristian Midtgård Sørensen, Box 133 Holden, Alberta, Canada, Hans Lassen, Greenville, R. R. 3, Ohio, U. S. A., Chr. Flensburg, C & N, Postbox 1377, Rangoon, Birma, Emil Fenger, Ymagata-ski, Japan, Helge Fredriksson, Emtöholm, Gamleby, Sverige, Olle Loner, Bergsgatan 49, Stockholm, Hermod Arne, Torshus, Fannrem, Norge, Elisabeth Neuenschwander, Bergli, Schangnau i E. Kt. Bern, Schweiz. Var det ikke noget at sende dem en hilsen?

BREVE DERUDE FRA

En smule om dagliglivet i Sydslesvig? — Skulle det være anderledes end dagliglivet andre steder? Og dog — her, hvor tre kulturer mødes, er det anderledes.

Arbejdsforholdene er gennemgående gode. Der kræves ikke så meget af en arbejder i Sydslesvig som hjemme i Danmark — inden for landbruget i alt fald. Til gengæld er lønningerne og boligforholdene heller ikke så gode. Arbejdsdagen er visse steder en smule længere, men arbejdets tempo er ikke så hårdt, og hvad der er væsentligt, mekaniseringen er ikke så gennemført.

Landbrugets arbejdsforhold er ikke dårlige heller. Skatterne er selvfølgelig høje, og der er mange af dem, men priserne for landbrugsvarerne er gode. Landbrugets konkurrencedygtighed er i stærk stigning.

I forholdet til vore arbejdskammerater — tyske og danske — har vi det ganske udmærket. Det hænder, man kommer i diskussion om grænsespørgsmålet — og det kan blive meget hidsigt — men det glemmes igen over arbejdet. Ligesom arbejdet i en selv er en faktor, der giver kraft og helse, er det det folk imellem, hvor det bygger bro for forståelse og kammeratskab.

Nu melder der sig igen et nyt spørgsmål for sydslesvigsk ungdom: Forholdet til den vesttyske genmilitarisering. Vil der gives en tysk militærnægterlov? Tiden vil vise det!

Hver dag i Sydslesvig er en arbejdsdag, hvor dansk sprog og dansk kultur arbejder sig længere sydpå. Hver dag — under arbejdet — modnes danskheden.

Eller sagt med Jørgen Jessen: I vor arbejdsdragt, frejdigt, uforsagt, vil vi stride landet hjem igen til Danmark.

Søren Andresen, Hyllerup.

Hvor er det vidunderligt at være heroppe... Naturen, ja, du ved, hvordan den er. Her har vi fjeldene til vægge, himlen til loft, og solen til lysekroner — her er nok så stort spillerum som hjemme i dit lille »Hønsehus«, Pip.

Jeg har spadseret rundt i flere timer og har nu sat mig på en af de store røde klippeblokke på Fontinbjerget. — Her er ganske stille i eftermiddag, ikke en vind rører sig. Men nu fløj der otte vildgæs herover, de trak mod syd. Jeg tror, det var dem, som fik mig til at tænke på Frederiksborg og alt, hvad jeg oplevede der. Men det at være her, i skoven på bjerget eller ved elven, er ligesom et eneste stort foredrag, eller måske mange små foredrag og samtale-timer, der alle peger mod det samme. Man undres igen og igen og altid, ligemeget hvor man færdes, i hjemmet, ved vuggen, på skolen eller i naturen. Han er mægtig, som har skabt alt det, og som stadigvæk skaber.

Tak for, at I lærte mig at undres.

Hanne.

*

Jeg tror, at de fire, som jeg fikk med mig til Sigtuna, vil bli faste deltagere ved kommende »Gøteborgkurser«.

Jeg blir mere og mere forvisset om, at denne »stor-skole«, som disse kurser er ett forvarsel om, vil bli ett mægtigt organ i fredens og den mellempfolkelige forståelses sak. Og det er jo — og det bör jo være saa, at mot dette mål bör vi i all vår stræben stille.

J. D.

*

Men, C. P. O., hvor kan du spørge, hvordan vi kan holde det ud om vinteren på Færøerne? Kunne du tænke dig en violin uden g og d strenge, eller et klaver eller orgel med bare de hvide tangenter?

Om vinteren får vor moder fødderne vasket i brænding, fjældene og bjergene får sit dask af regnen og stormen, der accompagnerer det hele, mens vi små færinges sysler med vort daglige, nydende uvejret, alt efter som vi er indstillet, bedende Gud bevare os og vore og dem, der er i fare.

Om til sidst hviler så alt i sneens hvide tæppe — også brændingen, der hviler gerne i de lange dage eller uger, til regnen igen melder sit komme for at vaske sneen væk. Den kan også komme godt i gang med det, men intet formår den imod solen, for den smelter, varmer og tørrer samtidig.

Om du bare kunne opleve at se, hvor pragtfuldt det er, når vi har snevejr, om morgenen eller om dagen — eller hvis det blev en måneskins aften. Alt er hvidt, fjældene, hvor er de majestætiske, som de står der i deres højtidsdragt, uvilkårlig spejlende sig i søens blanke flade, mens månen skinner og tusinder stjerner blinker fra den høje, klare, blå himmel.

Ærlig talt, C. P. O., hele året er det meget mere mørkt i Danmark end på Færøerne, du ved jo også, at jo længere nordpå, vi kommer, desto stærkere bliver lyset.

Anna Højsted, Kvalvik.

*

Alt ein av fyrste dagane kom eg til eit vegskil som vart avgjerande for meg. Eg skulle vera med i studieringen åt C. P. O., og nå sat vi nordiske saman med han i den vesle nordiske stova, der han greidde ut om kva me ville få med å gjera i studieringen, og kva me måtte gå utaom. Så kom han og til å nemna kunstsoga, og alt det interessante den hadde å by på. Nett da tok eg avgjerda, der ville eg vera med, kosta kva det kosta ville, eg kunne alltid gå med i ein annan studiering. Det fall tungt å skiljast med dei andre nordiske, og da C. P. O. gav meg handi til avskil med eit blikk så tungt at det kunne røra ein stein, var eg nære på å setja meg att, »jeg vil savne deg, nordmand«, sa han, men eg heldt meg hard og gjekk beinveges opp i foredragssalen til Emil.

Etterkvart som tida skreid, vart eg meir og meir bunden av det som me fekk læra i kunstsogetimane, frå egyptiske gravtempel til doriske søylor, og korintiske kapitel med acantusranken. Den kjende eg da, for nett den er det som er grunnforma i den rike treskurden som finst i Noreg, og serleg her i fjellbygdene. Eg vart med eit klår over at dette med stilartane og deira utvikling var ikkje berre noko framandt som gjekk for seg i Midhavslandi og Mellom-Europa, eg forstod at det var eit samband gjennom det heile, både heimlandet sin sterke bondekultur og den vesterlandske kultur elles. Me kan fylgje ei line ned gjennom alle tider heilt fram til vårt eige tilvære, og difor kjem kunstsoga og alt omkring den oss ved meir enn me til vanleg tenkjer over.

Mest teken vart eingong Emil tok fram nokre plansjor med bilete av ekte norsk rosemåling. Det var i rokokkotimane det fall seg såleis at han greidde ut om korleis denne stilen ofte gjekk att i den norske bondekunsten.

Eg skal ikkje nekte at eg kjende ei glede ved tanken på heimbygda da Emil sa: »Tenk at have sådant noget i bondekunsten!« Han visste alltid å leggja undervisninga slik tilrette at den rørde ved dei inste tankane våre, det kjende i all høve eg ofte, og eg er viss om at andre kjende det same.

Eg byrja brått å tenkja noko meir på denne rosemålinga. Tru, om det kunne vera mogeleg å gjera slikt noko no og? Eg hadde tidt sett på gamle kister og skåp kringom på gardane og undra meg over dei vakre rosor som var måla på dei, men å prøva på å gjera det etter hadde aldri falle meg i tankane. Kva var det som hadde kveikt dei gamle bondekunstnarane til å skapa dei vakre belti? Lenge låg dette arbeidet nede, og difor er rosone ofte utviska etter å ha stade på eit loft sidan utgamle tider. Men dei er der, berre ein gjev seg ro og ser etter. Det er slikt, ein ikkje ser berre ved å reisa som turist gjenom dalane, det ligg ikkje oppje såleis oppe i dagen. Me kan taka det med under det som Bukdahl kallar »Det skjulte Norge«.

Da eg så kom heit matt fra Danmark til den daglege donten, tok eg meg for med å sjå enda betre på rosenmålinga. Eg gjekk ikkje så lite opp i teikninga i samband med kunstsoga på skulen. Dette gav meg god øving, og ein dag våga eg å prøva rosenmåling. Etterkvart fann eg at det let seg gjera, etter iherdig øving endatil å laga noko liknande som dei gamle meistrane.

Såleis viste fredriksborgvinteren meg veg fram til noko verdfullt for meg, og dette gjev meg grunn til å vera fullt nøgd med Danmarksreisa.

Jørgen Espelund, Faukstad, Sjoa.

*

Siden jeg kom hjem fra udlandet har jeg været i nær forbindelse med Danmark. Vagn Jensen og hans kæreste har tjent her på gården, og Gunnar Andersen har været på en gård i nabobyen. Jeg har sat mig i forbindelse med byens præst for at få unge fra ungdomsforeningen sendt til dansk højskole. Jeg har sammen med Bärlocher tit fortalt præsten om de danske højskoler, og han er meget begejstret for idéen at få sendt unge schweizere på dansk højskole. Til foråret skal i hvert fald min yngste broder og en anden ung karl her fra byen rejse til Danmark for at tjene på en gård. Jeg vil så prøve at sende dem på højskolen. Sagen er jo ikke gjort med at have et schweizisk flag på en dansk højskole, det er forbindelsen mellem ungdommen fra de to lande, som først har værdi.

Fritz Vogel, Hofmatte, Ins. Bern.

De 6 uger tilbragte jeg i Feldis på et lille børnehjem hos Linards tante. Kan man nu ikke med en smule ret misunde Linard, at han er født i disse omgivelser? Jeg fik lov at nyde al den skønhed så meget jeg ville. Mit vigtigste job var at sørge for, at børnene fik rigeligt af den sunde alpeluft, så formiddag og eftermiddag legede vi i skoven eller søgte efter bær. Aftnerne benyttede Linard og jeg til diskussioner og musiceren, vi har jo som gamle Frederiksborgere en masse interesser fælles.

Tove Agger, Bøvlingbjerg.

*

Linard Barandun og Hjørdis Christiansen (46—47) kom fra deres bryllup til C. P. O.s begravelse. Det var mig en glæde, at de var med den dag. Vi ønsker dem lykke med hjem og arbejde i Sarn, Heinzenberg, Schweiz.

ELEVFORENINGENS REGNSKAB

1. JULI 1950 — 30. JUNI 1951

<i>Indtægt</i>		<i>Udgift</i>	
Overført Beholdning	5,596,44	Aarsskriftets Fremstilling	6,732,20
Medlemsbidrag	11,748,00	Aarsskriftets Forsendelse	2,283,10
Indvundne Renter	85,57	Elevunderstøttelser	600,00
		Understøttelse til sydsl. Elev ..	500,00
		Rejsegodtgørelser	185,60
		Frederiksborgkredsen i Køben-	
		havn	100,00
		Blomster og Gaver	49,00
		Honorarer og Gebyrer	468,53
		Kartotekskort m. m.	213,83
		Medlemsbidrag til Landselevfor-	
		eningen	732,75
		Kassebeholdning den 3. Juni	
		1951	5,565,00
	<u>17,430,01</u>		<u>17,430,01</u>

Regnskabet er fundet i nøje Overensstemmelse med Bøger Bilag og Kassebeholdning.

Jacob Nielsen Emil Petersen
Revisorer

ELEVLISTEN

SOMMERSKOLEN 1951

- Ågren, Ragnhild, »Hvilan«, Åkarp, Sverige.
 Årup, Inga, Københoved, Skodborg Ha. a.
 Andersen, Åse, Sørslev, Jullerup O. a.
 — Annelise, Terpling, Glejbjerg, Ri. a.
 — Inga Hvidegård, »Markholt«, Brønderslev, Hj. a.
 — Ingeborg, Riserup, Nr. Alslev, Ma. a.
 — Kirsten, Prejlerup, Grevinge, Ho. a.
 Asmussen, Helga, Lundtoft, Tørsbøl, Å. a.
 Ballegård, Karen, »Solvang«, Tørring, Sk. a.
 Basse, Gerda, Ravnholt, Tranbjerg, År. a.
 Bech, Elin, Løjenkjær, Assedrup, År. a.
 Bjørnild, Else, Ulbølle, Sv. a.
 Bomholt, Esther, Udbyvej, Ørsted, Ra. a.
 — , Herdis, Hem, Sk. a.
 Bonde, Inge, Elstrup Mark, Guderup, Als, S. a.
 Borberg, Benedicte, Ny Kongensgade 20, Kbhvn. V.
 Broberg, Kirsten, »Damsgård«, Sjørsløv, Vi. a.
 Bruun, Kathrine, Stenderup, Rødding, Ha. a.
 Bøgedal, Frydendal Ellen, Hundsbæk, Vejen, Ri. a.
 Bøggild, Helene, De gl. Hjem, Støvring, Ål. a.
 Christensen, Dagny, Gammellundgård, Nordenskov, Ri. a.
 — , Eli Windfeld, Tømmerby, Bramminge, Ri. a.
 — , Ingrid, »Mølbjerggård«, Vejen, Ri. a.
 — , Solvejg, Langholtegård, Svinninge, Ho. a.
 Dominicussen, Kathrine, Holtegård, Pøl, Nordborg, Sø. a.
 Frandsen, Ellen, Nyrup, So. a.
 Frost, Sofie Marie, Padholm pr. Fynshav, Als, Sø. a.
 Gormsen, Anne Marie, Eskedal pr. Kavslunde, As. a.
 — , Mary, Seem, Ribe, Ri. a.
 Graugård, Hanne, Gødsvang, Gårde, Rib. a.
 Greve, Anne-Lise, Hammelev, Grenå, Ra. a.
 Grundtvig, Elisabeth, Miklabraunt 44, Reykjavik.
 Hansen, Marie, Haverslev, Arden, Hj. a.
 — , Signe, Hatting, Ve. a.
 — , Tove, Tørring, Sk. a.
 — , Vibeke Surel, Stege sukkerfabrik, Møn.
 Hendahl, Elisabeth, Kasten-Ottergatan 7, Örebro, Sverige.
 Henriksen, Birgit, Vallensved, Fodby, So. a.
 — , Gerda Kingo, Årsløv, Fyn, Sv. a.
 Holm, Elly, Sennels, Thisted, Th. a.
 — , Grete, »Bakkely«, Tranebjerg, Samsø.
 Holmjarn, Hervør, Tungötu 8, Reykjavik.
 Hvidkjær, Mette, Tved, Knebel, Ra. a.
 Høgh, Gudrun, »Søndermarksgård«, Andst, Rib. a.
 Højte, Inger, Galdbjerg, Rygård, Sv. a.
 Ingildsen, Kathrine, Ketting, Als.
 Jacobsen, Karen, Nørregård, Guldager, Rib. a.
 Jakobsen, Grethe, »Bobjerg«, Bred, O. a.
 — , Helene, »Holtegård«, Svenstrup, Als.
 Jensen, Bodil, Gærup, Korinth, Sv. a.
 — , Bodil Mahler, Kolby, Samsø.
 — , Eva, »Trampegård«, Tulstrup pr. Græsted, Fr. a.
 — , Karen Grethe, »Egehøjgård«, Frenderup pr. Stege.
 — , Kirsten »Tvejemosegård«, Udby pr. Holbæk, Ho. a.
 Jepsen, Ella, Centralen Hviding, Hviding, Tø. a.

- Jepsen, Marie, Lustrup, Ribe. Ri. a.
 Jessen, Dagny, Helle, Varde. Ri. a.
 Johansen, Ida, Sennels, Thisted. Thi. a.
 Johnsen, Dorthea, Balle, Bredsten, Ve. a.
 — , Helvig Olesen, St. Nustrup, Ha. a.
 Jørgensen, Doris, Tvinde, Rynkeby, O. a.
 — , Eva Bording, Snoghøj, Ve. a.
 — , Inger, »Højgård«, Knud pr. Fjelstrup, Ha. a.
 — , Karen, »Marienlund«, Vester Åby, Sv. a.
 — , Marie, »Grinsbæk«, Brund, Horsens, Ve. a.
 — , Vera, Molgjer, Vrønding, Sk. a.
 Kamstrup, Sissel, Fåberg, Norge.
 Kjep, Herdis, Reerslev, Hedehusene, Kbhvn. a.
 Kjær, Britta, Askov, Vejen, Rib. a.
 — , Eva Christina, Askov Vejen, Rib. a.
 — , Jonna, Ullerup, Aggersund, Hj. a.
 Kofod, Else, »Brogård«, Pedersker, Bornholm.
 Klages, Hildegard, Angelergade 38, Slesvig.
 Kristensen, Mary Gade, Østerby, Sennels, Thisted.
 Krogh, Kirsten, Sarup, Mommark, Sjø. a.
 Kærgård, Hanne, Nødebo, Fredensborg, Fr. a.
 — , Ragnhild, Horne, Tistrup, Rib. a.
 Ladefoged, Gerde, Kolby, Samsø.
 Larsen, Birgit, Grønnegyden, Søhus, Od. a.
 — , Ellen, »Gejlholm«, Klipleve, Åb. a.
 — , Esther Hviid, »Grønhøjgård«, Snøde, Langeland.
 — , Ida Eg, Skolevej 8, Glamsbjerg, As. a.
 Lauritsen, Karen, Bregninge, Ærøskøbing, Sv. a.
 Levinsen, Annie, Elsted, Lystrup, År. a.
 Liingård, Ellen, Fandrup, Å. a.
 Linnet, Anne, »Sødam«, Møgeltønder, Tø. a.
 Lund, Magdalene, »Nørregård«, Gabøl, Ha. a.
 Madsen, Åse Krogager, Vesttarp, Tofterup, Rib. a.
 — , Ingrid, »Holmegården«, Handed, Ra. a.
 Madsen, Mette, Balle, Bredsten, Ve. a.
 Misser, Ellen, Over Barrit, Barrit, Ve. a.
 Moos, Edith, Elstrup, Guderup, Als, Sjø. a.
 Nielsen, Åse, Almind friskole, Rindsholm, Vi. a.
 — , Agnethe, »Abelsminde«, Hornsyld, V. a.
 — , Anna Koch, Vrigsted, Ve. a.
 — , Bodil, Fårup, Ra. a.
 — , Else Søndergård, »Haldum Højgård«, Hinnerup, Å. a.
 — , Herdis, Ølsted, Århus, År. a.
 — , Sofie Selling, »Nørregård, Mejlbj, Hjortshøj, Ra. a.
 — , Svala, Reynimel 52, Reykjavik.
 Olesen, Kirsten, Sakshaug, Norge.
 — , Margit, »Vidtskue«, Hatting Mark pr. Hatting, Ve. a.
 Olsen, Vera Elise, »Skovbrynet«, Due-mose, Kagerup, Fr. a.
 Ottosen, Solveig, »Andsiege«, Hejls, Ve. a.
 Overgård, Margit, Ølsted, Århus, År. a.
 Pedersen, Anna Kirkegård, Staksrode, Barrit, Ve. a.
 — , Birtha Munch, Møllerup Nygård, Laven, Sk. a.
 — , Ebba, »Tangsgård«, Bjergby, Hj. a.
 — , Else, G. Chaves — F. C. N. G. R., Argentina.
 — , Elsebeth, »Lindegård«, Storenor, Malling, År. a.
 — , Gunhild Bjørn, Mejeriet, Auning, Ra. a.
 — , Inga Brund, Brå, Bråskov, Ve. a.
 — , Inger Marie, Onsted, Odder, År. a.
 — , Kirsten, Tilst Præstegård, Mundelstrup, År. a.
 — , Lykke, »Birkelhøj«, Rold, Bred, Od. a.
 Petersen, Mischelly, Guldager, Ri. a.
 Plouborg, Edna, Galthogård, Tistrup, Rib. a.
 Poulsen, Karen Margrethe, Slots-gaden, Møgeltønder, Tø. a.
 Poulsen, Sigrid, Pækærgård, Hersnap, Dalby, Od. a.
 Rajala, Anja, »Lauesgård«, Sdr. Vilstrup, Ha. a.
 Rasmussen, Bodil, Lindå, Hornslet, Ra. a.
 — , Ebba, Sallinge, Højrup, Sv. a.
 — , Karen Reinholt, Mesinge, Od. a.

- Rasmussen, Signe, Nygårde, Ry, Sk. a.
 Ravn, Gerda, Vrigsted, Ve. a.
 Rudbeck, Vera, »Hjemly«, Hejls, Ve. a.
 Rudolf, Kristine, Harresøholm,
 Givskud, Jelling, Ve. a.
 Rømer, Birthe, Odinsvej 5, Fredericia.
 Schweitzer, Margrit, Binneringstr. 23,
 Reinach V, Schweiz.
 Skovborg, Anna Bülow, Mejlby,
 Hjortshøj, Ra. a.
 Skødt, Ellen, »Gydegård«, Vivild,
 Ra. a.
 Skøtt, Elisabeth, Lundsæk pr. St.
 Nustrup, Ha. a.
 Steffensen, Johanne, No, Ringk. a.
 Stub, Ellen, »Brøndstedgård«, Nr.
 Alslev, Ma. a.
 Sørensen, Else, »Hammersgård«,
 Fuglebjerg, So. a.
 — , Erna, Kvosted, Løgstrup,
 Vi. a.
 — , Charlotte Kopp, Lødderup,
 Nykøbing Mors.
 — , Ingeborg, »Nysted«, Kirke-
 by, Sv. a.
- Sørensen, Kamma, »Eriksholm«,
 Bråskov, Ve. a.
 — , Kirsten, Skivholme, Skovby,
 Ar. a.
 — , Lena, »Grønvang«, Bred-
 sten, Ve. a.
 — , Rita, »Søgård«, Farre,
 Sporup, Sk. a.
 — , Thea Hjortshøj, Ølsted,
 Århus, År. a.
 — , Tove Nørregård, Nr.
 Højrup, Skamby, Od. a.
 Termansen, Marie Bang, »Kargård«,
 Jels, Ha. a.
 Thomsen, Astrid, Elstrupskov,
 Guderup, Als.
 Thybo, Laura, Vejerslev, Vils, Mors.
 Tranberg, Maria, Hungebjerg,
 Ølgod, Rib. a.
 Torleifsdottir, Sigrun, Sölhol,
 Neskaupstadur, Færøerne.
 Tukjær, Inger Marie, Ørting, Odder,
 Vestergård, Rise, »Skeelslund«,
 Åbybro, Ål. a.
 Wulff, Olga, Hjarnø, Horsens, Ve. a.
- Ialt 143 danske, 4 islandske, 2 norske, 2 svenske, 1 argentiner, 1 schweizer.*

VINTERSKOLEN 1951-52

- Andersen, Gunnar, St. Støvl, Sir
 pr. Holstebro, Rin. a.
 — , Jørgen Prisak, Hårslev,
 Nymark st., Od. a.
 — , Ove Birkedahl, Enslev,
 Ulstrup, Vi. a.
 Andkær, Ole, Andkærgård, Bovense,
 Ullerslev, Sv. a.
 Bay, Jørgen, Bogøgård, Kappel, Ma. a.
 Bjergdal, Lars Ove, Klippinge, Pr. a.
 Bjørke, Torstein N., Mönshaugen,
 Voss, Norge.
 Bloch, Hans Chr., Hedelund, Alminde,
 Ve. a.
 Blæhr, Anders, Nørregade 27,
 Holstebro, Rin. a.
 Bramming, Otto, Alminde, Ve. a.
 Bregendahl, Søren K., Råstgård, Ejsing,
 Vinderup, Rin. a.
 Buhl, Søren, Stensgård, Alminde, Ve. a.
 Caspersen, Knud Bendt, Dræby, O. a.
 Christensen, Hans Håning, Sejerslev,
 Nykøbing Mors, Thi. a.
 — , Kaj, Slotsalléen 30,
 Slagelse, So. a.
 — , Karl Egon, Hangård,
 Fredsø, Mors, Thi. a.
 — , Niels Åge, Godthåb, Ål. a.
- Christensen, Niels Andersen,
 Øster Hornum, Ål. a.
 — , Søren Peter, Bottrup,
 Løsnng, Ve. a.
 Christiansen, Niels Holm, Debel,
 Outrup, Ri. a.
 Clausen, Jes Christian, Blansskov,
 Sø. a.
 Djurhuus, Eydolvur S., Undir Ryggi 6,
 Thorshavn, Færø.
 Drewsen, Gunnar, Vejen, Ri. a.
 Elholm, Peder, Tandsmose, Tandslæt,
 Sø. a.
 Frilund, Ove, Hajstrup, Øsby, Ha. a.
 Frisk, Christen P., Agerskov, Ha. a.
 Grønnemose, Thorvald Dinesen,
 Højbogdr., Karrebæksminde, So. a.
 Halken, Jørgen Thygesen, Hvinderup,
 Christiansfeld, Ha. a.
 Hansen, Åge Kirkeby, Vejerslev
 pr. Thorsø, Vi. a.
 — , Erik, Smidstrup, Fredericia,
 Ve. a.
 — , Gunnar E., Villumstrup,
 Ørbæk, Sv. a.
 — , Hans, Søborg Hestehave,
 Gilleleje, Frb. a.
 — , Hans Chr., Tovrup pr. O.
 Tandslæt, Sø. a.

- Hansen, Hans Jokum, Svanegade 4,
Nexø, Bornh. a.
- , Niels, Meilby, Farup, Ribe.
Ri. a.
- , Svend Åge, Villumstrup,
Ørbæk. Sv. a.
- Hilligsøe, Villum Kr., Ny Ørumgård,
Bedsted, Thy. Thi. a.
- Holm, Kaj, Hundstrup. Sv. a.
- Jacobsen, Jens J., Buegård, Holsted.
Ri. a.
- Jensen, Bent, Saksild pr. Odder. År. a.
- , Erling Lund, Sækbæk, Tistrup.
Ri. a.
- , Frede Brunholm, Brunholm-
gård, Nejede, Hillerød. Frb. a.
- , Gunnar Legård, Lunde, Ri. a.
- , Holger, »Højtoftgård«, Ros-
kilde, Rosk. a.
- , Jørgen B., »Godthåb«, Beder,
År. a.
- , Max Bjerregård, »Bjerregård«,
Glud, Horsens, Ve. a.
- Jessen, Broder Holsteen, Bovlund,
Branderup. Ha. a.
- , Jes Anton Holsteen, Bovlund,
Branderup, Ha. a.
- Knudsen, Niels, Herborg. Rin. a.
- Krogh, Karl L., Fredsø, Vils, Mors,
Thi. a.
- Langholz, Hans Jørgen, Føgderup,
Ravsted. Tø. a.
- Larsen, Arne K., Grønnegyden,
Søhus. Od. a.
- , Hans Åge, Sandholt Lyndelse,
Højrup, Od. a.
- , Herluf, Lumby, Od. a.
- , Paul Ewald, Krummerup
pr. Fuglebjerg. So. a.
- , Søren Rolighed, Sdr. Dråby,
Nykøbing M. Thi. a.
- Leegård, Niels Julius Weye,
Skjoldborg, Vildsund. Thi. a.
- Lei, Jørgen, Snogbæk, V. Sottrup. Sø. a.
- Lund, Aksel, Dalbyover mark,
Havndal. Ra. a.
- Madsen, Arne Johannes, Lind, Stege.
Pr. a.
- , Bent, Bregnerør, Kerteminde.
Od. a.
- , Peder Hovgård, Aunslev,
Hjulby. Sv. a.
- Nielsen, Anders, »Stokholmgården«,
Kværndrup. Sv. a.
- , Anker Hede, St. Tårnby,
Vallø. Pr. a.
- , Anton, Årslev, Brabrand,
År. a.
- , Arne, Buskmose, Rinkenæs.
Åb. a.
- , Arne, Drags mølle, Hørve,
Ho. a.
- Nielsen, Erik, Bådegård, Sødinge,
Ringe. Sv. a.
- , Jens, Hvilsom, Hobro. Ra. a.
- , Lothar, Søndergravene 73,
Flensborg, Sydslesv.
- , Peder N. Fogh, »Solvang«,
Hammelev, Grenå. Ra. a.
- , Søren Peter, Rejnstrup,
Fuglebjerg, So. a.
- , Verner, Himmelstrup, Morud.
Od. a.
- Nilsson, Carl Johan Melchior,
»Bjergum«, Brørup. Ri. a.
- Nørgård, Arent Beck, Lødderup v.
Elsø, Mors, Thi. a.
- Nørgaard, Knud, Ø. Hurup. Ål. a.
- Nørtoft, Gunnar, Kollemorten. Ve. a.
- Olsen, Arne, Bjerresø, Hørve. Ho. a.
- Pedersen, Peder Hedelykke,
»Hedelykke«, Holsted. Ri. a.
- , Thomas Sigvald, Kølsten,
Løgstrup. Vi. a.
- Petersen, Arne Henning, Hundslund.
År. a.
- , Gunnar Fischer,
Nr. Asmindrup. Ho. a.
- , Hans Lorens, Ahrenviöl,
Husum, Sydslesvig.
- , Pavo Jærvinen, Skoven,
Jægerspris, Frb. a.
- , Stig Ross, efterskolen,
Vestbirk. Sk. a.
- Rasmussen, Åge, Kærbyholm,
Nørre Åby, Od. a.
- , Axel Landtved, Bladstrup,
Kappendrup. Od. a.
- , Bent, »Toftelund«, Rudme.
Sv. a.
- , Bent Peter, Blegind
Østergård, Hørning. Sk. a.
- , Jørgen, Stegsted pr. Bol-
bro, Od. a.
- Ravn, Jens Peter, Skjoldagergård,
Gram. Ha. a.
- Reeder, Nicolaj Christian, Ejdersted.
Sydslesvig.
- Schelde, Bent Olesen, Bramminge.
Ri. a.
- Sevelsted, Niels E., Svendstrup,
Vinderup. Rin. a.
- Skov, Hans Aksel, Melby, Tåsinge.
Sv. a.
- Skov, Paul, »Elmegård«, Hoppeshuse.
Ve. a.
- Sloth, Otto, Bygum, Alestrup, Vi a.
- Steffensen, Jens Ledgård, No. Ri. a.
- Stougård, Kristen, Bregninge, Sv. a.
- Svan, Ejler, Bogø. Pr. a.
- Svendsen, Alfred, Bjarup Mosegård,
Linå, Silkeborg. Sk. a.

- Svendsen, Orla, Allelev Sund,
Trustrup. Ra. a.
- , Peder, Svejstrup
»Østergård«, Lerbjerg. Ra. a.
- Svenningsen, Jens Andreas, Hassing,
Thy. Thi. a.
- , Knud Åge, »Mølgård«,
Fjerritslev. Thi. a.
- Sørensen, Henry, Østofte, Ryde. Ma. a.
- , Henry Høi, »Nebbegård«,
Ågård, Ve. a.
- , Mogens Boesgård, Lyderslev,
St. Hedinge Pr. a.
- , Vagn Serup, Blidstrup mark,
Øster Assels, Mors. Thi. a.
- Thomsen, Thomas, Skast, Ballum. Tø. a.
- Thygesen, Vagn, Vester Karby,
Agedrup. Od. a.
- Viborg, Ole Kristian, Meltoft, Dybe,
Bonnet, Rin. a.
- Østergård, Ejnar, Lille Bjerregård,
Thyregod. Ve. a.
- Andersen, Eli Højbjerg, »Nygård«,
Vind. Rin. a.
- Bådsgård, Annalise, »Overgård«,
Høgild, Herning. Rin. a.
- Anthonisen, Gertrud, An der Schanze
1, Slesvig, Sydsl.
- Bech, Jytte Nyborg, Bragesvej 16,
Åbyhøj, År. a.
- Biedilæ, Ella Gunvor, Skallelv, Vadsø,
Norge.
- Eidså, Laura Margrethe, Eidså,
Ålesund, Norge.
- Eriksen, Linda, Gudumlund,
Gudumholm. Al. a.
- Færggren, Bodil, »Moselund«,
Skarrild, Kibæk. Rin. a.
- Hansen, Helga, Sørbylille, Sludstrup.
So. a.
- Hansen, Kirsten, Holtegård, Horslunde.
Ma. a.
- Henneberg, Vibeke, Lunde. Ri. a.
- Hunnerup, Kamma, Grynnerup, Durup.
Vi. a.
- Jensen, Anelise, Gerding. Blenstrup.
Al. a.
- Johnson, Lena Marianne, Gamleby,
Småland, Sverige.
- Jonsson, Inga-Lill Elisabeth, Lyckås,
Horn, Östergötland, Sverige.
- Koch, Anna-Margrethe, Slevadgård,
Bevtoft. Ha. a.
- Lund, Gerda Petersen, St. Nustrup.
Ha. a.
- Madsen, Aida, »Jepsborg«, Ølgod. Ri. a.
- Møller, Anna, Skjoldelev mark,
Mundelstrup. År. a.
- Møller, Karen, Hammer, Tørring. Sk. a.
- Nielsen, Marie Tarp, Dalgården,
Foersum, Tarm. Rin. a.
- Pedersen, Bente, Havneadministra-
tionsbygningen, Esbjerg. Ri. a.
- Poulsen, Eva, Mosede, Tåstrup. Ro. a.
- Schmidt, Helga, »Eskærhøj«, Vandling.
Haderslev, Ha. a.
- Schrøder, Margrethe, Bjerndrupmark,
Tinglev. Åb. a.
- Sievertsen, Elli Inge, Kappelgade 8 a,
Flensborg, Sydsl.
- Skovbjerg, Marie, Grejs, Grejsdalen.
Ve. a.
- Sønderby, Ruth, »Lauralyst«, Tvis,
Rin. a.

Ialt 141, heraf 134 danske, 1 færings, 3 norske, 2 svensk og 1 finne.

Det er dejligt, Sigrid, at sende hilsen til dem alle sammen!

INDHOLD

FORSTANDERSKIFTET PÅ GRUNDTVIGS HØJ- SKOLE	3
HØJSKOLENS OPGAVER I DEN NYE VERDENS- HISTORISKE SITUATION.....	6
C. P. O. CHRISTIANSEN.....	9
TALE VED ELEVMØDET 1951.....	15
JOHANNE BEGTRUP.....	24
VINTERSKOLEN 1950—51	27
SOMMERSKOLEN	35
EFTERÅRET OG C. P. O. CHRISTIANSENS DØD....	45
FRA SEPTEMBER TIL NOVEMBER.....	52
FREDERIKSBOR GKREDSENE	54
SMÅ MEDDELSER	55
BREVE DERUDE FRA	56
ELEVLISTER	60

BILLEDFORTEGNELSE

Side 6. C. P. O. ved Gullfoss på Island. — Side 9. Flaget går på halv på Ljungskile 25. aug. — Side 15. Karen og S. Haugstrup Jensen. — Side 25. Johanne Begtrup. — Side 27. Karnapsnak Vinteren 1950—51. — Side 35. Også I piger må være med her! Sommeren 51. — Side 39. Farvel så længe! — Side 45. På terrassen Birkevang 24. august 51. — Side 47. Frederiksborglærere bærer kisten til graven. — Side 49. C. P. O.s kiste i Askov valgmenighedskirke. — Side 52. Så rejser vi fra elevmødet 1951. — Side 56. Torghatten. Nordland, Norge.

